

Gólyák a középiskolában

Megkérdeztük különböző típusú középfokú intézmények első osztályosait arról, hogy hogyan érzik magukat „új” iskolájukban. Lássunk egy csokrot a válaszokból.

Az idei tanévet egy hatosztályos gimnázium elsőseként kezdtem. Ezzel lezárultak az általános iskolai éveim. Középiskolás lettem. Kicsit félve, szorongva léptem át az iskola kapuját. Félve az újtól, a mástól, az idegen tanároktól, az új osztálytársaktól. Az első osztályfőnöki óra után már bátrabban vettem az akadályokat. A középiskolások között mi kicsiknek számítunk, szerencsére a nagyobb diákok és a tanárok ezt nem éreztetik velünk. Jó érzés kicsit nagyobbnak lenni, mint valójában, de a középiskolás tanári módszerek számunkra kissé szokatlanok. Na meg a nagyobbak szerint nem is a legjobb tanárokat fogtuk ki. A tantárgyak közül csak a kémia új, és bár nem tanulunk fizikát, szakkörünk van. Hogy mekkora a követelmény, azt még csak most kóstolgatjuk. Komolyabb dolgozat még nem volt. Matek- és németórákon ketté vagyunk választva, félévkor fogunk „besorozó” dolgozatot írni.

Hét közben kollégiumban lakom. Az elején egy osztálykirándulásnak próbáltam elképzelni a kollégiumot. Hát nem az. Sokkal nehezebb hozzászokni, mint az iskolához. Azért is, mert a többiek az ország különböző részeiből valók, és viselkedésük is egyéneként változó. Rettenetes, hogy naponta két órát kell tanulni teljes csendben, ami soha nincs. Én nem tudok így leckét tanulni, és pláne nem tudom felmondani. A zuhanyzók a pincében vannak, és minden este kötelező tusolni. Kimenő kettőtől hatig van, esetleg még vacsora előtt. Tízkor van takarodó, de már fél tízkor ágyban kell lenni. Nem tudom, meddig bírom ezt az egyhangúságot.

Szeptember elsején megkezdődött az új tanév. Új hely, új klíma, új osztálytársak, új tanárok. Bevallom, az első órákon izgultam. Felesleges volt. Eddig jó a benyomásom a gimnáziumról. Ugyan nem lehet összehasonlítani az általános iskolával, de ez érthető. Rengeteget kell tanulni, de céljaim elérése érdekében megéri. 25 fős osztályunkban hét fiú és tizennyolc lány van. Az osztályközösség meglepően jó. Sokat hülyülünk, de amikor kell, komolyan dolgozunk. A tanári kar? Ez mindig kínos kérdés. Vannak jó és rossz tanáraink. Egyelőre még mindegyikkel megvagyok. Szívesen megyek reggelenként suliba, bár fél hétkor indul a busz, de jó a társaság, és így még ez is elviselhető. Suli után jókat szoktunk dumálni, fagyizni, és háromnegyed órás buszút után jön a tanulás. Már egészen hozzászoktam ehhez az új életmódhoz. Tetszik a sulis, várom a hétvégéket, a pihenést, de a hétfőt is. Hogy miért? Hiányoznak az új haverok.

Összegezve: nem bántam meg a választást, és valahogy nem hiányzik a régi általános iskolám, aminek - így utólag visszagondolva — sokat köszönhetek.

Egyszerre két ismeretlen és új dologgal kellett megbarátkoznom. Az egyik a gimnázium az új osztállyal, szigorú tanáraival, követelményeivel. A másik, számomra furcsa dolog, hogy távol kerültem a megszokott családi környezettől: kollégista lettem.

Először talán a gimiről: 42-en vagyunk egy osztályban, még nem nagyon ismerjük egymást, de már szereztem magamnak barátokat. Bár az első akadályokat egész jól vettem, jó jegyekkel, mégsem engedhetem meg magamnak, hogy lazítsak, mert nagyon magas a színvonal — a megye legerősebb gimnáziuma —, és nem szeretnék csalódnai önmagamban. Szívesen tanulom a humán tárgyakat, de a reál tárgyak már általánosban sem voltak erősségeim, így azokat most nagyobb alaposággal kell tanulmányoznom.

A kollégium modernsége és családi légköre ellenére is szokatlan még nekem. Nagyon várom a hétvégéket. Összességében első benyomásaim pont olyanok, mint amilyenekre az iskolaválasztásnál számítottam.

Ausztriában kezdtem az új tanévet. Első nap nagyon izgultam, hogy kik és milyenek lesznek az új osztálytársaim. Félttem, hogy nyelvi nehézségeim miatt nem értjük majd meg egymást. Osztálytársaim nagyon rendesek és barátságosak, így nem volt nehéz beilleszkedni. Nem volt könnyű németül megérteni a magyarázatot az egyes órákon, de most már könnyebb egy kicsit. Sok jó dolog is van az iskolában: nemsokára egy hét úszás, télen pedig egy hét sielés. Kellemetlen, hogy csak röplabda van, nekem nagyon hiányzik a kézi, hisz a régi iskolámban sokat kézítettünk. A tanítási órák ötvenpercesek, és az első meg a második óra között nincs szünet. Most már nagyon örülök, hogy jó osztályom van és be tudtam illeszkedni. Idéntől egy ausztriai iskolába járok. Izgatottan vártam az első napot. Be kell vallanom, félttem egy kicsit a német nyelvtől. Az első találkozás kellemes volt, mindenki nagyon kedves volt hozzám. Jól éreztem magam. A többi nap sem okozott csalódást. Csak az a baj, hogy itthon már hetedikes lennék, ott meg elsős vagyok a Hauptschule-ban, vagyis itthoni mércével mérve ötödikes. Azaz két évet veszítek. Furcsa, hogy osztálytársaim két évvel fiatalabbak nálam. De mindez megéri, mert a német nyelvet egy-két éven belül szuperül el fogom sajátítani. Mindent összevetve megéri nekem ez a kis „kiruccanás”. Mikor a „Nyitott Kapuk” napján megismertem ezt az iskolát, már eldöntöttem, hogy ide fogok jelentkezni. Ez az elhatározásom sikerült, ugyanis sikeres felvételi vizsga után felvételt nyertem a pedagógiai osztályba. Osztálytársaim aranyosak, kedvesek. A harmincegyes osztálylétszám soknak tűnik az általános iskola után. A sulis nagyon tetszik, bár még nem szoktam meg. Hajnalban kelek, hatkor indul a busz, és késő délután érek haza. Ez egy kicsit fárasztó, de majd megszokom. Tanáraim között vannak kedvesek, de természetesen szigorúak is, ami egy középiskolában el is várható. A tantárgyak között van néhány új, persze valamennyi nehezebb, mint az általános iskolában. Nekem nagyon nehéznek ígérkezik a földrajz és a történelem, de majd idővel belejövök a tanulásba, ráérek a tanárok tanítási módszereire, és akkor könnyebben megy minden. Jó ez a sulis, de az általános iskolával nem hasonlítható össze.

Új iskolám az ország egyik legszebb diákvárosában van. Az épületben sokféle iskolatípus van elhelyezve. Nagy a zsúfoltság. Két épület között vándorolunk egyik óráról a másikra. Egyik emeletről le, a másikra fel naponta többször is. Tantermünket közösen használjuk egy másik osztállyal. Új tanáraink megismeréséhez még szükséges egy kis idő. Osztályfőnökünk tanítja a magyart, így könnyebben megismer minket. Érdeklődéssel figyeljük a belépő új tantárgyakat. A tanárok követelményszintje magasabb, mint az általánosban. A tanuló kötelességei, jogai és az iskola munkarendje hasonló a régi iskoláméhoz.

Az első év az ismerkedés és beilleszkedés időszaka. Furcsa, hogy szinte mindenki más iskolából jött. Idő kell ahhoz, hogy megismerjük egymást, de már most látjuk, hogy az iskolai munka során egymásra leszünk utalva. Már most igyekszünk egymásnak segíteni.

Első jó benyomásom az volt, hogy a tanárok „viselkednek” a diákokkal szemben, azaz felnőttként kezelnek bennünket. Általában csak a fontos dolgokról - tananyagról - beszélnek. Csak a diák tudása érdekli őket, figyelmen kívül hagyva, hogy volt-e idő vagy energia a felkészülésre. A szakközépiskola nem nehéz annak, aki tanul. Nem olyan borzasztó, mint ahogy az általános iskolában leírták nekem. Igaz, hogy nagyon sokat kell tanulni, de ha valaki megérti a magyarázatot, meg érdekli is a dolog, akkor boldogul. Egyelőre vannak olyan

tantárgyak, amelyek kínainak hatnak számomra, másokból meg egész jó vagyok. A kezdeti nehézségek után remélem, sikerrel veszem az akadályokat.

A szakközépiskola, amelybe szeptember elsejétől járok, egy nyugat-magyarországi kisvárosban van. Közel harminc kilométerről járok be minden nap, ami néhány társammal együtt rengeteg időnket vesz el. A városi társaimnak sokkal több idejük jut a tanulásra, teljesíteni pedig egyformán kell. Szerintem ezen változtatni kellene! Maga az iskolaépület régi, de a külső látvány nem hasonlítható össze a belsővel. Jól felszerelt termekben folyik az oktatás. Bizonyos értelemben lazább, mint az általános iskola, ugyanis minden óra elejéből öt-tíz perc elmegy, de ezt a tanárok bepótolják házi feladattal. Ahhoz, hogy ezt az iskolát elvégezzem, kétszer-háromszor szorgalmasabbnak kell lennem, mint amilyen az általános iskolában voltam.

Elsőként az általános iskoláról röviden: bátran mondhatom, hogy tanáraim szigorúak voltak. Ha nem így lett volna, ugyancsak elhanyagoltuk volna a tanulást. Csak így nyerhettünk felvételt a választott iskolába. Jó osztályközösségünk volt, ami nem azt jelenti, hogy néhány gyereknek ne lettek volna magánakciói. Rendbontók mindig akadtak.

Benyomásaim a szakmunkásiskoláról eddigi tapasztalataim alapján: itt is szigorúság jellemzi a tanárokat, de ez már keményebb. Már első héten többször biztattak bennünket azzal, hogy ez nem kötelező iskola, hadd hulljon a nem ide való. Az oktatókat még nem ismerem. Osztálytársaimról sem tudok jaja de sokat, de ahogy látom, jó osztályközösség van kialakulóban.

Az első benyomás kedvező az iskoláról. Először az épületével ismerkedtünk, utána egymással. A legjobb az, hogy egy hét iskola után egy hét gyakorlat van. Az iskola házirendje nem igen tetszett, igen szigorú. Ez az iskola teljesen más, mint az általános volt, az órák nem olyan egyhangúak, több a humor, de persze vannak nagyon unalmas órák is. Visszatérve az első benyomáshoz: nem volt könnyű megszokni az új iskolát, az új tanárokat, társakat és a környezetet.

Sikerese felvételi vizsga után most elsős szakközépiskolás vagyok. Az eddigiek alapján úgy tűnik, nem választottam rosszul. Az általános iskola után itt sok új dologgal kellett megbarátkoznom. Már a kézhez kapott könyvek számából is sejtettem, hogy keményebb munkára lesz szükség. Az iskolám viszonylag új, nagyon jól felszerelt oktatási központ. A fiatal tantestület révén a tanár-diák viszony közvetlenebb, s véleményem szerint ez pozitívan befolyásolja a tanulási tevékenységet. Huszonöt kilométerről járok be naponta autóbusszal, ami fárasztó, és sok időmet elveszi.

A megkezdett munkát szeretném sikeresen végigvinni. Úgy látom, választott iskolám ehhez mindenben segítségemre lesz.

Bemutatjuk dr. Szemkeő Juditot, az MKM főosztályvezetőjét

Az ELTE-n matematika szakot végzett, számítástechnikai oktatói oklevelet szerzett németországi ösztöndíjjal. Rendszerszervezéssel foglalkozott és vezetéstudományból doktorált. Kilenc évig az ELTE-n matematikát tanított, három gyereke van. 1992-ben került a Művelődési és Közoktatási Minisztériumba. Dobos Krisztina távozása után a terület operatív irányítását látja el főosztályvezetői kinevezéssel. Vele beszélgetett Pecsénye Éva az OKKER Oktatási és Szervezési Iroda által rendezett békásmegyeri konferencia szünetében.

— Nem okozott csalódottságot, hogy nem helyettes államtitkárként veszed át Dobos Krisztina feladatkörét?

— Ellenkezőleg. Az új munkakörnek örülök. Minden szakmai operatív kérdésben szabad kezet kaptam. A politikai témákba nem is akarok beleszólni, nem vagyok politikus. Ezekben Kálmán Attila a felelős.

— A közoktatási törvény előkészítésében milyen módon vettél részt?

— Amikor a minisztériumba kerültem, a közoktatási információs rendszerrel és a finanszírozással foglalkoztam. Ehhez megfelelő közgazdasági ismeretekkel rendelkezem. Akkor egészen más volt a törvényben a finanszírozási rendszer. Külföldi tapasztalataim alapján, összehasonlítva már jól működő rendszerekkel, ezt nem tudtam elfogadni (akkor még nem volt közalkalmazotti törvény), tehát felforgattam kicsit a törvényt, ezzel egyre inkább belekerültem a törvényelőkészítésbe. Szinte minden tárgyaláson ott voltam.

— A NAT előkészítésében is volt szereped?

— Csupán annyiban, hogy év elején helyettesítettem Dobos Krisztinát. Ekkor Nagy József professzorral kötöttünk egy szerződést a követelményrendszer elkészítéséről, s ebben én voltam az összekötő az „alapelvek” és a „követelményrendszer” között. Az előkészítő tárgyalásokon is én vettem részt. Ezek után Nagy József ragaszkodott hozzá, hogy továbbra is ebben a munkakapcsolatban dolgozzunk.

— A bemutatkozó előadásodban (itt, a konferencián) azt mondtad, kiemelten fontosnak tartod mások meggyőzésének tiszteletét, a megértést és a türelmet. Ez igen rokonszenvesen hangzik.

— Goethe gondolatai jutnak eszembe: ha valaki sokat kiabál a sajtószabadságért, az valószínűleg az egész sajtót akarja megszerezni. Ezzel én nagyon egyetértek.

— Véleményed szerint az iskolaszékek mikor lesznek valóban működőképesek?

— Az iskolaszék a társadalom átalakításának egy nagyon komoly lehetősége, a helyi demokrácia megteremtésének egyik útja. Mindenki, aki érdekelt az iskolai nevelésben, szót kaphat, a delegáltak útján érvényesítheti véleményét. Főként azért van ennek jelentősége, mert az ember leginkább a saját környezetén, az abban lezajló folyamatokon keresztül érti meg a nagy társadalmi változásokat.

— Még sok mindent szerettem volna kérdezni, de már folytatódnak az előadások, így már csak arra van idő, hogy sok erőt kívánjak új megbízatásod teljesítéséhez. Köszönöm a beszélgetést.

Hogyan szervezzük az iskolai szülői képviselőt megválasztását?

A szülői kamara javaslatai az iskolaszéki szülői képviselőt megválasztásának kérdésében

Két változat lehetséges:

1. Iskolai szülői szervezetet hozunk létre, amely szülői képviselőket küld az iskolaszékbe („50%” törvényben előírt kritérium esetén lehetséges).

2. Az iskolaszéki szülői képviselőt közvetlen megválasztása („50-30%” a Szűk által javasolt kritérium alapján).

Az 1. változat osztályszinten is megoldja a szülői képviselőt kérdését, míg a második a közvetlen szülő-tanári kapcsolat mellett csak iskolaszinten rendezzi a szülők-iskola viszonyt.

1. Iskolai szülői szervezet létrehozása, amely szülői képviselőket küldhet az iskolaszékbe

Az iskolai szülői szervezet megválasztásának szervezésére vállalkozó szülők:

- Eltervezik a választásokat (osztályonként vagy össz-szülői értekezleten, egyeztetik az igazgatóval, hogy miként lehet illeszteni az iskolaév kezdésének eseményeihez, és hogy az iskola technikailag miként ad segítséget), és az iskola által készített szórólapon értesítik a szülőket (olyan módon, hogy minden szülőhöz eljusson)

- az iskolaszék intézményéről,
- a 6 hónapon belül lebonyolítandó iskolaszéki választásokról,
- a választott szülői szervezet létrehozási folyamatának tervéről,
- a megválasztást elfogadó majdani nyilatkozatok szövegéről,
- és meghirdetik a szülői képviselők osztályszintű és iskolaszintű választását.
- Jelenléti jegyzőkönyvi és a megválasztást elfogadó nyilatkozási űrlapokat készítenek és osztanak ki osztályonként.

— Osztályonként lebonyolítják a választásokat, majd az osztályszintű képviselők iskolaszintű szülői szervezeti vezetőket választanak. Az iskolaszék megalakításakor (ez időben később is történhet) az iskolaszéki szülői képviselőket az ismét összehívott osztályszintű szülői képviselők testülete, vagy korábbi megegyezés szerint a már rendezetten felállított szülői szervezet delegálhatja.

Adminisztratív részletek az osztályonkénti választásokon:

— Egy gyerek után egy szavazat lehet érvényes, akár jelen van mindkét szülő, akár csak a nagymama van jelen. Tehát a szavazatok teljes száma osztályonként és az iskolában is egyenlő a gyerekek létszámával.

— Jelenléti ívet kell kitölteni, amelyen szerepeljenek a nevek olvashatóan, aláírással, lakcímmel és esetleg telefonszámmal, valamint az esemény dátuma.

— A választás előtt beszélgetni kell a feladatokról, amik teljességgel első alkalommal természetesen nem tisztázhatók, de a kezdetekről van szó.

— A szavazás lehet titkos (cédulákkal) és nyílt kézfelemeléssel.

— A választás eredményét jegyzőkönyvben kell rögzíteni (dátum, helyszín, esemény megnevezése, jegyzőkönyv készítője, két hitelesítője, a szavazás eredménye, hogy hányan voltak mellette, ellene, hányan tartózkodtak, mekkora a teljes létszám és hányan jelentek meg).

— A szavazás érvényességéhez az kell, hogy legalább a szülők 50%-a + 1 fő jelen legyen és részt vegyen a szavazáson. Amennyiben ez nem jön össze, akkor írásos szavazólapot kell a szülőknek elküldeni második fordulóként. Ebben az esetben jelöltet (jelölteket) az első fordulón megjelentek állítsanak. Ha az írásos szavazólapok min. 30%-a nem érkezik vissza, akkor tekintsék a szavazást eredménytelennek, és legalább egy hónapi türelem után, de legkésőbb januárban ismételjék meg, a személyes jelenléti szavazással kezdve.

— Az írásos szavazólapnak tartalmaznia kell a jelölteket, a visszaküldési határidőt és a szavazó nevét, lakcímét (tehát ez nyílt szavazásnak minősül).

— Az írásos szavazólap mellett (vagy hátoldalán) kell egy rövid tájékoztató szöveg a személyes szavazás kudarcáról és a megválasztott személy által aláírandó nyilatkozat vázlatával.

— A megválasztott képviselő tegyen rövid írásos nyilatkozatot (dátum, aláírás), hogy:

- elfogadja a megválasztást,
- ezentúl az összes szülő és az iskola közötti kapcsolatot ápolja,
- nem cselekszik szülői megbízás ellenére,

— nem játssza ki egymás ellen a szülőket,
— kikéri a szülők véleményét (pl. kérdőíves formában) és
— tájékoztatja a szülőket tevékenységéről legalább félévente egyszer (lehetőleg az adatokat írásban és a kiegészítést szóban is).

— A jelenléti ívek, jegyzőkönyvek, nyilatkozatok egy példányát az iskola igazgatója őrzi meg, másik példányának őrzéséről a szülői szervezet vezetője gondoskodik (az iskolában vagy máshol) iskolaszinten, harmadik példány pedig osztályszinten is megőrizhető. A nyilatkozat tevőjének jár egy pld. nyilatkozatából osztály- és iskolaszinten egyaránt.

— Az iskolaszintű összesítésben ragaszkodni kell (gyereklétszám alapján) a szülők 50%-a +1 fő leadott szavazathoz, és nem elég az osztályok felében megtartott szavazás eredménye! (tehát ha egy osztályban az írásos, levélben küldött szavazólappal csak 30%-ot lehet elérni, akkor azt más osztályban 50%-nál nagyobb szavazólétszámmal kell kiegészíteni). Az 50%+1 fő meglétének jegyzőkönyvi rögzítése után tehet nyilatkozatot az osztályszintű szülői képviselők testülete az iskolai szülők nevében.

— A szavazáskor kisebbségben maradt szülők igény esetén állíthassanak kisebbségi képviselőt, szavazati jog nélkül, illetve szülői szavazataik arányában szavazati joggal a szülői képviselőben. Erre a megoldásra kevés szükség lehet, mivel a megválasztott szülői képviselők nyilatkozatot tesznek, hogy törekszenek az összes szülőt képviselni.

— Szavazásra egyik szülő a másiknak írásban meghatalmazást adhat, de akkor a jegyzőkönyvhöz mellékelni kell a meghatalmazás(oka)t.

— A osztályonként megválasztott szülői képviselők jelentik az iskolai szülők képviselőinek testületét, akik az iskolai szülői szervezet vezetését választják meg, valamint az iskolaszéket szervező bizottságba ajánlanak 3 szülőt az igazgatónak (ha még e bizottság nem kezdte meg munkáját), és megválasztják az iskolaszék szülői képviselőit (a szülői szervezet vezetőjét is felkérhetik az iskolaszéki feladatok ellátására).

— Iskolaszinten a választási eljárások általában hasonlóak lehetnek az osztályszintűekhez. Fontos azonban, hogy az iskolaszéki szülői képviselő nem utasíthatja az osztályszintű szülői képviselőt, bár javaslatot tehet neki, mint ahogyan az osztályszintű szülői képviselő sem kötelezheti semmire az egyes szülőket, bár szintén tehet nekik javaslatot. Ugyanis a szülői képviselőnek az az értelme, hogy az egyes szülőket segítse gyermekük nevelésében, a köteleességek teljesítésében, a jogok gyakorlásában.

— Iskolai szinten jelöltet iskolaszéki képviselőnek illetve szülői szervezeti vezetőnek csak osztályszintű képviselő ajánlhat, a jelölés elfogadásához is kell a szülői képviselőtestületben az 50%+1 fő. Iskolaszinten lehetőleg, de nem feltétlenül, egy hónap teljen el a jelöltek elfogadása és megválasztása között, hogy a jelöltek utánajárhassanak egyes kérdéseknek, esetleg programot fogalmazhassanak meg a szülőknek is (pl. iskolaújságban).

— Szülői képviselő osztály- vagy iskolaszinten az iskola alkalmazottja, óraadó pedagógusa nem lehet.

— Póttagok iskola- és osztályszinten egyformán választandók, ha erre akad még vállalkozó kedvű szülő.

— Az iskolaszéki választásokat évente javasoljuk megismételni.

— Lehetőleg kérünk egy értesítőt vagy beszámolót a Szűk részére a sikeres szülői szervezeti, illetve iskolaszéki választásról.

2. Az iskolaszéki szülői képviselet közvetlen megválasztása

— Ha a szülők nem kaphatók a szülői szervezetet felállító osztályonkénti szavazásra, akkor az igazgatónak kell kijelölnie 1-2 hónap múltán az iskolaszéket előkészítő bizottság szülői tagjait. A Szűk véleménye szerint az iskolának erős érdeke, hogy legyen szülői szervezete, ezért a közvetlen iskolaszéki választást a következő években a szülői szervezetet választó próbálkozásnak kell követnie, kivéve az egészen kis, 50 fő alatti iskoláknál.

— Ekkor is meg kell próbálkozni a szülők 50%+1 fő arányának szavazásra bírásával pl. egy össz-szülői értekezleten, majd ennek kudarca esetén egy írásos szavazással, amelynek 30% alatti visszaküldés esetén érvénytelennek kell lennie.

— Jelöltet itt is csak szülők állíthatnak (akik nem alkalmazottai az iskolának).

— Az így megválasztott szülői képviselőknek az osztályszintű szülői képviselők segítségével nélkül is van kérdezési és beszámolási kötelessége az egyes szülőknek, amit még inkább csak írásban tudnak teljesíteni.

— Póttagok választása a szülők hajlandóságától függően nagyon fontos.

— Javasoljuk évente megismételni a szülői képviselők választását úgy, hogy az előző évben megválasztott is indulhasson. Erre alkalmas időpont a tanév kezdete, amikor a szülők jobban utolérhetőek, vagy a tanév vége, amikor a következő évi pedagógiai programot készítik elő.

— Jelenléti ív, jegyzőkönyv és nyilatkozat ebben az esetben is írásba foglalandó, amelynek egy példányát az iskola igazgatója teszi el, egy példányát a megválasztott szülői képviselőtestület, a nyilatkozatot tevők pedig mind kapnak saját nyilatkozatukból.

— Lehetőleg kérünk értesítést, esetleg beszámolót a sikeres iskolaszéki választásról a Szűk számára.

A fenti aprólékosság, különféle iratok jól követhetően oldják meg a formális feltételeit annak, hogy pl. egy iskolaigazgató vagy szülői képviselő mások számára is megnyugtatóan, felelősséggel beszélhessen „szülők véleményéről”, illetve a szülők bizalommal élhessenek, hogy számukra is áttekinthetően, az ő képviselőjükben járnak el a szülői képviselők, hogy az iskola tanáraihoz eljutnak észrevételeik, kéréseik. Ezek pedig minimális feltételek ahhoz, hogy a tanárok és a szülők megalapozott bizalommal azon fáradozhassanak egymással való kapcsolatukban, hogy a gyerekek nevelését, tanulását miképpen tudják a lehető legjobban menedzselni a szülői felelősségek, kötelességek és jogok, a tanári felelősség, jog és szakértelem összehangolt érvényesítésével.

Mit vár az új törvénytől? Megkérdeztük... (az iskolaigazgatókat)

Szerkesztőségünk iskolaigazgatókat kérdezett arról, hogy szerintük milyen változást hoz az új Köznevelési Törvény az 1994/95-ös tanévben, s hogyan kezdenek az iskolaszék kialakításához.

Iskolánkban alapvető változást ebben a tanévben nem jelent az új törvény, fel kell készülni azonban a következő tanévtől az iskolaszervezetet is érintő új formákra. Az új szakképzési forma az 1996. szeptember 1-jével induló tanévben valósul meg, ezzel együtt a Szakképzési törvényben megfogalmazott változások is (tanulószerződés, finanszírozás) csak ettől az időponttól érvényesülnek.

A tanév konkrét feladata lesz a Köznevelési Törvény átmeneti rendelkezéseiben megfogalmazott pedagógiai program átdolgozása, amely lényege, hogy az 1994/95-ös tanévben iskolánkba kerülő szakközépiskolások és szakmunkásképzős tanulók óraterveit, tanterveit át kell dolgoznunk úgy, hogy az az első két évben csak közismereti tantárgyakat tartalmazzon.

Iskolánk a jövőben szeretné, hogy a Köznevelési Törvényben biztosított feltételekkel a 9-10. osztályos tanulók képzését végezhesse. Terveink között szerepel a széles szakmacsoportos oktatás alapozó éveinek közös megtartása.

További feladat ebben a tanévben: az iskolaszék megalakítása, a törvényben megfogalmazott tanulói, szülői jogok és kötelességek kereteinek meghatározása, tartalommal való megtöltése.

Králik Tibor

403. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola

A többéves huzavona után megalkotott közoktatási törvény megjelenése és hatályba lépése közötti idő — amely ráadásul a nyári szünidőre esett — gyorsított megismerést és értelmezést tett szükségessé. Első olvasatra úgy tűnt, hogy a tanév indításakor sok alapvető dologban azonnali változtatásra lesz szükség, de hamar kiderült, hogy a jogszabályi és feltételbeli háttér a legtöbb változtatás bevezetését nem teszi lehetővé. A Nemzeti Alaptanterv és a vizsgakövetelmények hiánya, életbelépésük bizonytalan időpontja alapvetően kétségessé teszi a tartalmi megújulás megvalósulását. A törvény erényeinek jelentős része a deklaráció szintjén jelenik meg, nem igazán kézzelfogható. Hiányosságaival viszont elég hamar szembesülhetünk olyan alapvető dolgokban is, mint a struktúra, az átjárhatóság vagy éppen a finanszírozás. Nincs kétségem afelől, hogy a feltételek hiánya vagy kimunkátlanság miatt betarthatatlan paragrafusok a többi rendelkezés, az egyébként helyénvaló szabályok betartását is esetlegessé teszik, a jogszerűség a végrehajtásban az első pillanatoktól a „hozzáállás” függvénye lehet.

Az iskolaszék kialakításához sok kétellyel, néhány fenntartással és maximális óvatossággal kezdek.

Az alapvetően szükséges társadalmi kontrollnak egy általánosan elfogadott és működőképes formájára határozottan szükség van. A létrehozás módja viszont későbbi tevékenységének egészére rányomja bélyegét. Ahogyan az igazgatók által „megválasztott” szülői munkaközösségek és az utasításra létrehozott, „kézzel vezérelt” iskolatanácsok többsége nem tudta a neki szánt társadalmi szerepet betölteni, úgy félő az iskolaszékeknél is, hogy a hatástalanság jellemzi őket.

Nem ismerem igazán a kis települések belső viszonyait, de el tudom képzelni, hogy ott van esély a jól működő iskolaszékek létrehozására. Nagyobb városban, ahol tucatnyi vagy több intézményben kell biztosítani a fenntartói képviseletet, csak reménykedni tudok abban, hogy lesz kellő számú, az oktatási intézményeket igénybe vevők igazi érdekeit átérző és képviselő személy, akivel együttműködve komolyan tenni és jobbítani lehet. A végrehajtó apparátusoktól független, a politikai kényszerpályákon felülemelkedő civil önszerveződések létrejöttéért igazgatóként csak áttételesen tudok tenni, és nem is tartanám szerencsésnek, ha az iskolaszék saját intézményemben az én „művem” lenne.

Bódi Ottó Deák Téri Általános Iskola, Sopron

Az új törvények (közoktatási és szakképzési) hatása igazán csak néhány év múlva lesz érezhető, hiszen az új rendszerű közoktatás a NAT bevezetésével valósítható meg, az új rendszerű szakképzés pedig feltételezi az OKJ létét. Addig az átállásra való felkészülés az igazi feladatunk, ami persze nem kevés.

Különösen igaz ez a szakképző iskolákra, amelyeket az átmeneti rendelkezések miatt át kell alakítanunk. A képzés egészét úgy, hogy szakképzés csak az iskola felsőbb évfolyamain legyen már az átmenet időszakában is.

Remélem, hogy a szakmai szolgáltató intézmények ehhez adnak némi segítséget, mert felesleges időpocsékolásnak tartanám, ha ezt minden iskola maga izzadná ki.

Az idei év sokat emlegetett feladata az iskolaszék felállítása. Én mindenkit óvnék a túlzott várakozástól. Nem hiszem, hogy a testület érdemi változást hozna az iskola életében.

Tapasztalataim szerint — vidéki szakképző iskola vagyunk — sem a szülők, sem a többi érintett szervezet nem szánnak kellő időt és energiát arra, hogy érdemben hozzá tudjanak szólni az iskola ügyeihez. Ha ez a hozzáállás nem változik, akkor az iskolaszék az iskolavezető számára egy újabb fárasztó, mesterséges lélegeztetéssel életben tartandó valami lesz.

A fentiek miatt nem is értem igazán, a kormány miért ragaszkodott a '93 szeptemberi hatályba léptetéséhez.

Hegyí Ferenc

*Vas-, Villamosipari Szakközépiskola, Szakmunkásképző és Gimnázium
Sopron*

A Közköztatási Törvény megjelenése nem változtatott a „rutinos” tanévkezdésen. Gyakorlatilag a részletes megismerés, megismertetés ad feladatot, de sok a bizonytalanság a hitköztatás működéséhez szükséges technikai feltételek biztosításának ingyenességétől (?) a szakképzéshez történő csatlakozásig.

Igazán sürgős feladatot az iskolaszékek létrehozása jelentene, de előttünk lebeg még a közalkalmazotti tanácsok megválasztásának esete, mikor a sietős (időben intézkedő) munkahelyek a végrehajtási rendelet késői megjelenése miatt esetleg ismételni voltak kénytelenek. Nem kívánunk ebbe a hibába esni...

Egyébként nem teremtett rendet a törvények megjelenése, inkább fokozta a bizonytalanságot a köz- és szakköztatásban egyaránt. A szülői, a tanári jogok és kötelességek — szankcionálás hiányában — formálisak maradtak, nem hátratólódtak, inkább előrekerült a majdani pályaválasztást meghatározó iskolaválasztás. Félő az általános iskolák felső évfolyamainak elszürkülése; kis településeken, de kisebb városokban is csupán papíron érvényesülő jog az iskolaválasztás lehetősége... De lehetne még sorolni a kétségeket.

A már régóta várt megoldásokat (NAT megjelenéséhez kötött változások, iskolák személyi ellátottságának szabályozása stb.) későbbi teljesítésre utalja a törvény. Csak nehogy úgy járjunk, mint a közalkalmazotti bértarifa-rendszer bevezetésével!

Kovács László

Petőfi Sándor Általános Iskola, Gépíró és Gyorsíró Szakiskola, Sopron

Ami valamennyi iskolának új feladatként jelentkezik az 1993/94-es tanévben, az az ököttatási törvény alapos tanulmányozása, megismerése. Eddig tervezeteket ismerhettek a kollégák, valamint az egyes - részint ismeretlen - változatok interpretációit.

A szakajtó és a napilapok jóvóltából már a nyáron tudhattuk azt, mi a véleménye egyeseknek vagy egyes pártoknak, szakmai vagy laikus csoportosulásoknak a kormányzat elképzeléseiről. Ezek a vélemények és ellenvélemények alaposan felkorbácsolták az egyes

kollégák kedélyét, még mielőtt az alapmű, a törvényerőre emelkedett 1993. évi LXXIX. törvény szövege olvashatóvá lett volna.

Most, hogy a „tisztá forrás”, maga a törvény a kezünkben van, most érdemes és kell azt behatóan és együtt, tantestületként is tanulmányoznunk, megismernünk.

Ezt követően működési szabályzatunkat több ponton is hozzá kell igazítanunk a törvényhez. Ezt örömmel tesszük, hiszen többnyire olyan dolgokat is legalizált az új dokumentum, amelyekre vártunk, vagy amelyeket törvény által meg nem erősítve ugyan, de pedagógusi hittel, a pedagógus és az iskola szakmai önállósága, szabadsága „leple alatt” tettünk is. Ilyen szempontból a törvény megerősítően hat, megnyugtat. Ugyanakkor már ma érezzük, hogy — s ezt a minisztérium is jól tudja, hiszen dolgoznak rajta — sok helyütt pontosításra van szükség. Pl. az érvényben maradt rendelkezések terminológiáját hozzá kell igazítani az új törvény szóhasználatához, hogy ugyanazon a dolgon ugyanazt értsük; a tanulói-szülői jogosítványt és a tanulói jogviszonyt szinkronba kell hozni. S a mindennapi nevelő-oktató munka legfőbb mankójának, koordinálójának a megjelenését várjuk: az alapelveket és a NAT-ot, követelményrendszerrel stb. Hiszen szabadnak (pedagógiaiilag is) csak akkor érezhetjük magunkat, ha ismerjük a szabadság határait, ha ismerjük korlátainkat. Mindezek folyamatos megjelenése fogja jelenteni a hónapról-hónapra aktuális új feladatokat, melyek iskolánként más-más mélységben s vetületben jelentkeznek.

Az iskolaszék szelleme már az 1985. évi I. törvényben is „kísértett”, igaz, akkor az ún. iskolatanács formájában, nem ezzel azonos jogosítványokkal. Nemcsak mint pedagógus, de mint szülő is vallom, hogy az iskola a szülő és a közvetlen társadalmi környezet nélkül nem tud, nem képes hatékony munkát végezni. Másrészt az iskolahasználókat, s így a szülőket is mint „megrendelőket” érdekeik érvényesítése céljából jogok illetik. Természetesen ha nem politikai, hanem szakmai alapokra épített közoktatást akarunk -márpedig azt akarunk —, akkor az iskolaszék jogai körének is van egy bizonyos „természet adta” korlátja. Megítélésem szerint a törvény jó érzékkel mérlegelte és jelölte ki a határokat, így az előbbieken megfogalmazott cél elérésének adottak a törvényi garanciái.

Az átmeneti rendelkezések (129.§9.) az iskolaszék létrehozására hat hónapot biztosított. Ez az idő — ha csak a „technikai” jellegű feladatok elvégzésére gondolok (nevelőtestület tagjaiból álló legalább háromtagú bizottság felállítása; a nevelőtestület, a szülők és a fenntartó 3-3 képviselőjéből álló bizottság felállítása; az alakuló ülés összehívása; stb.) — bőven elegendő. S teljes egészében is elegendő akkor, ha az érintett „felek” mentalitás, empátia, felelősségvállalás stb. tekintetében készek a feladatra!

Tehát formálisan (legyen, mert így fogalmaz a törvény: „iskolaszék alakul”) akár egy hónap alatt is le lehetne zongorázni mindezt. Csakhogy ennek semmi értelme! Ennek beláthatatlan következményei lennének.

Éppen az előbbiektől miatt én azzal indítom az iskolaszék létrehozását, hogy elemzem: miért bukott meg helyileg a terület egyetlen volt iskolatanácsa. Ezután érdemes az érintettekkel — egyébként eddig is folytatott — párbeszédet az adott irányban folytatni. Mert bár közhely, mégis igaz: ki kell alakulnia valami elfogadható közös platformnak, azonosan kell látnunk az iskolaszék célját: „... a nevelő és oktató munka segítése...”, az érdekeltek „... együttműködésének előmozdítása...”. Csak ezt követően gondolhatunk a személyi oldalra, a megfelelő személyek jelölésére és/vagy választására, delegálására.

Úgy érzem, az első szakasz lesz a hosszabb és nehezebb mindhárom érintett fél vonatkozásában az elmúlt években elindult folyamatok ellenére vagy talán éppen miatt?!

*Dr. Varga József
Pátzay Pál Általános Iskola
Kapuvár*

Szakmai megújulás – szélesebb kínálat

Fiatal, agilis vezetője van 1992 szeptembere óta Sopronhorpács általános iskolájának. Az iskola tárgyi és személyi feltételeinek megismerése után a pedagógiai programhoz készített fejlesztési koncepciójában többféle fejlesztési lehetőséget vázolt fel, mintegy teret biztosítva ezzel a testület pedagógiai, szakmai fejlődésének, megújulásának. Az elkezdett innovációkról kérdeztem Pataky Árpád igazgatót.

— Miért ez a nagy léptékű pedagógiai fejlesztőmunka?

— Rövid időn belül megindul a konkurenciaharc az általános iskolákban is a gyermekekért. Törvény adta lehetőségével egyre inkább élni fog a szülő, és abba az iskolába járattja gyermekét, ahol többet kínálnak. Mi megpróbálunk a harcnak elébe menni, hisz a kisközségek önállósodása miatt iskolalétszámunk száznyolcvanról százötre csökkent. Szeretnénk, ha az eltávozott gyermekek a felső tagozatban ismét a mi tanulóink lennének.

A másik okunk az innovációra, hogy számszerűsíthető azon tanulók száma környékünkön, akik képességbeli hiányosságaik vagy szociális helyzetük miatt magasabb fokú középiskolai képzésben nem részesülhetnek. Földrajzi helyzetünknel fogva is indokolt a szakiskola indítása, hisz a körülöttünk levő négy város, ahol középfokú tanulmányokat lehet folytatni, körülbelül harminc kilométerre van.

Manuális és szellemi kreativitás

— A fejlesztési koncepcióból melyek megvalósításába kezdtek az idei tanévtől?

— Van az iskolában két tehetséges rajz szakos művésztanár, Varga Hajnalka és Molnár Róbert, akik vállalták rajz- és vizuális nevelési programunk kimunkálását. Integrálták az alsó tagozatban a rajz és a technika tananyagát. A program kimunkálásához a Szerencsejáték Alapítványtól harmincezer forintot nyertek, melyből sikerült olyan égetőkemencét vásárolnunk, amelyben tűzzománcot is lehet égetni.

A programba a helyi néprajzi vonatkozásokat is beépítették, például régi kézműves foglalkozások megismerését, elsajátítását (kosár-, gyékényfonás, papucskészítés, fazekasság, szövés elemei stb.). Programunk jól szolgálja a hagyományörzésen, hagyományápoláson túl a gyermekek manuális képességének fejlesztését.

Jól illeszkedik rajz- és vizuális nevelési programunkhoz az alsó tagozatban beindított mindennapos testnevelés, amelynek keretén belül heti egy-két órában helyi gyűjtésű néptáncot tanulnak a kicsik. Két rajzos kollégánk a környék iskoláiból tehetséges, jó kéz-ügyességű gyermekek számára egyhetes vizuális tábort szervezett a nyáron a megyei Közoktatási Alaptól pályázati úton elnyert ötvenezer forintból. A tábor jó előtanulmány volt a szeptemberben kezdődő programunkhoz.

Pintér Istvánné szakértelmére és a szülői igényekre építve elindítottuk ötödik osztálytól a csoportbontásban működő matematika tagozatot megyei szakértőnk segítségével. A kis létszám és a tehetségfejlesztés terhére beállított egy plusz óra intenzívebb fejlesztést tesz lehetővé. Az osztály sajnos csak matematikaórán van bontva.

Úgy gondoltuk, a két program jól kiegészíti egymást, egyik a manuális, másik a szellemi kreativitást fejleszti.

— Említetted a szakiskola beindítását is. Hol tartotok ebben a munkában?

— A kilencedik-tizedik osztályban a magasabb szintű középfokú iskolákból valamilyen ok folytán kiszoruló tanulóknak 1994 szeptemberétől szakiskolát szeretnénk indítani. Célunk a pályaválasztás késleltetése, a szakmai orientáció erősítése és az ismeretek növelése. Az elmúlt év első felében az önkormányzat kérésére helyzetelemzést készítettem a szűkebb környezet gazdasági, oktatási helyzetéről, a szociokulturális háttérrel, a lakossági igényekről, s mindezt összevettem a helyi lehetőségekkel. A helyi önkormányzat képviselőtestülete — a helyzetelemzés figyelembevételével — még az elmúlt tanévben úgy döntött, hogy vállalja az 1994 szeptemberében induló szakiskola működtetését. A dolgok ilyenén alakulása nagyban köszönhető dr. Hetzer Tibor polgármesternek, akivel munkakapcsolatunk példaértékű.

— Milyen szakirányokban tervezitek a képzést?

— Lassan megindulnak a mezőgazdasági tevékenységben az egyéni vállalkozások. Erre építve a szakiskola egyik profiljává a mezőgazdasági képzést — általános kertész, bionövény-termesztő, gazdaasszonyképző — tervezzük.

A grófnő és a bt. segíthet

A választás helyességét igazolja az a tény, hogy a technika tantárgy keretén belül folytatott mezőgazdasági tevékenység évek óta sokrétű és rentábilis, ezért némi eszközállománnyal is rendelkezünk. Úgy látszik, ehhez a tevékenységhez külső támogatókat is találunk. Megkereste az elmúlt évben iskolánkat gróf Széchenyi Zsuzsanna, aki a sopronhorpácsi kastélyban töltötte gyermekéveit. Megismerkedett az iskola elképzeléseivel, és kérte, hogy készítsünk számára egy írásos középtávú tervet — amit rendelkezésére is bocsátottunk —, hogy ő azt eljuttathassa több európai országban élő ismerőséhez, és szponzorokat szerezzen programunkhoz. A Svájcban élő grófnő ígéretet tett arra is, hogy a svájci oktatásügyi konzulon keresztül támogatást szerez biokultúrával kapcsolatos tevékenységünkhöz, sőt megemlítette egy farmerképzést támogató alapítvány létrehozását is. Mint ahogy a grófnő látogatása, úgy a véletlenek összjátéka az is, hogy éppen ebben az időben vásárolta meg a szomszéd faluban levő határőrlelakotya területét és épületét a Reinhold Bt., amely jelenleg biogombát termeszt, majd a későbbiekben -egyebek mellett — gyógynövényekkel kíván foglalkozni. A közeljövőben kezdődő tárgyalásokon ezt a céget szeretnénk megnyerni, hogy vállalják szakiskolásaink gyakorlati képzését, hisz így később képzett munkaerőhöz juthatnának, sőt az idénymunkáknál jól jönne a gyermekek segítsége.

Mivel községünkben kereskedelmi és faipari képzéshez szintén van gyakorlólóhely, terveink szerint a szakiskola másik két ága ez lesz. A jobb képességű lányok számára negyedik ágaként községünkben képzést indítanánk három szinten: általános ügyintézői, gyors- és gépiró és titkárképző — esetleg számítógépes szövegszerkesztéssel és idegennyelvtanítással.

— Kik fogják kidolgozni a szakiskola tananyagát?

— A Nemzeti Szakképzési Intézetnél szinte mindenféle képzési profilra található programcsomag. Tőlük rendeltük meg még az elmúlt tanévben ezt a négyféle programajánlatot, mintegy tizenkétezer forint összértékben. A közismereti tantárgyakat mi fogjuk tanítani, ezért a helyi adaptáció a szaktanárok feladata lesz e tanév februárjáig. Most októberben meghirdetjük a szakiskola indítását a környező települések polgármesteri

hivatalain és iskoláin keresztül. Márciusra várjuk a jelentkezéseket, és természetesen a jelentkezők arányában indulnak majd meg az egyes programok.

— Mennyi többletkiadást jelent az önkormányzatnak a szakiskola vállalása?

— Ha a szakiskola egy már működő iskola infrastruktúrájára épül, akkor nem jelent borzasztó nagy többletkiadást, főként igaz ez akkor, ha a konkrét ágazathoz is van már eszközállomány. Egyébként, míg egy általános iskolás után járó fejkvóta negyvenegyezer forint, addig most, 1993-ban egy szakiskolás után hatvankétezer forintot kap az önkormányzat. Reméljük, ígéreteink többsége is bejön, és segít a többletkiadások kiegyenlítésében. Ezenkívül a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítványnál is van benn pályázatunk.

— Egy ilyen aránylag kis tantestülettel hogyan győzitek ezt a munkát?

— Természetesen nem mindenki innovatív. De van a testületben egy mag, amely oroszlánrészt vállal a fejlesztőmunkában. Mindannyian tudjuk; hogy a szakiskola elindítása egzisztenciális biztonságot is jelent, ennek érdekében mindenkinek, aki ott tanít, a helyi tantervi adaptációt el kell készítenie.

— Gondolatok-e arra, hogy mi lesz a szakiskolában végzett gyermekek sorsa?

— Nyilván egy részük el fog helyezkedni gyakorlati helyén, és esetleg néhány inasév után szakmunkásvizsgát tesz, hisz a mai szakmunkásképzés a törvény életbelépésével úgyis megszűnik. Talán lesz olyan, aki tovább tanul. Egyébként a Nemzeti Szakképzési Intézet biztosít szakvizsgaanyagot, de a szakvizsga nem kötelező. Speciális helyzetet biztosít Ausztria közelsége, hisz a szakiskolát végzetteknek külföldi munkavállalásra is nyílik lehetőségük: az „Arbeitsamt-ok” a szakiskolai szakvizsgát elfogadják szakképesítésnek, és a felvételnél egy nyolc osztályt végzettel szemben feltétlenül előnyt jelent.

Meggyőződésem, hogy csak az önálló arculatú, valós igényekre építő kisiskola maradhat fenn hosszú távon. Hiszem, hogy nekünk ez a munka a fennmaradásunkat jelenti.

P.

Átvettük...(A Tehetség c. folyóirat 93/3. számából)

„A tehetség kétértékű címke” (Beszélgetés dr. Buda Béla pszichiáterrel)

— Azt hiszem, nem a legalkalmasabb embert kívánja meginterjúvolni - kezdi a beszélgetést dr. Buda Béla —, tudniillik én nem nagyon hiszek a tehetségkonceptióban, már csak azért sem, mivel épp eleget tapasztaltam, hogy a tehetség, mint adu ász, üt mindent, s ebből sajnos sok egyéni boldogtalanság származik.

Szakmailag nem hiszek a tehetségkonceptióban, művi ontologizálás eredményének tartom. Pedig a tehetséget az egész társadalom kedveli, mert van benne egy kis rejtett elit fogalom. Mit mondanak az emberek? Tehetséges az az ember, aki isten áldotta képességekkel jön a világra, akit fel kell karolni, akinek elő kell segíteni az érvényesülését. Ez számomra egészében művi, és pontosan azt fedi el, amit én szeretnék, vagyis hogy minden embernek meg kellene adni a lehetőséget, hogy a maga képességét megtalálja, és azt szabadon, fejlesztő és engedő közegben bontakoztassa ki.

Számomra, mint a pszichológia jelenségeivel foglalkozónak, ijesztő, hogy a köztudat ebben a „virágmag"-konceptióban mennyire nem veszi figyelembe azt, hogy milyen

hihetetlen módon fejlődőképes az ember, mennyit változik az idők során, hogy micsoda óriási szerepe van a motivációnak, milyen óriási rejtett tanulás van minden, úgynevezett rejtett tehetség mögött, mennyi a fantáziamunka, mennyi a szelektív figyelem... Szóval, úgy érzem, hogy a tehetségfogalom, mint egy nagy gumi-stempli, az ember fejlődésének és differenciális képességeinek összetett kérdését — pedagógiai szempontból nagyon lényeges kérdését — lepecsételi, és ezzel, mint a bélyeget a rossz postai pecsét, el is rontja, és tönkre is teszi.

Diákként nem láttam olyan tanárt, aki a tehetségre figyelt volna fel. Azok a tanárok hatottak rám és másokra is, akik egyáltalán érdeklődtek a gyerekek iránt, akik örültek annak, hogy valami érdeklődés egy gyerekekben felcsillan, örültek annak, hogy párbeszédre lehetett velük lépni. Én született tehetségtelen gyerek voltam, elég rossz tanuló, ráadásul rossz — polgári — származású is, úgyhogy komolyan mérlegeltem, érdemes-e nekem gimnáziumba menni. Hármás-négyessel vergődtem, nemigen tanultam, sokat olvastam, csavarogtam. S aztán mégis elkerültem a gimnáziumba. Abban, hogy egyáltalán gimnazista lettem, már szerepe volt egy tanáromnak, Muraközi Gyulának, a neves műfordítónak, aki annyira lenyűgözően tudott beszélni az ókori kultúráról, hogy 1954-55 telén, egy hosszú szénzünetben egy latinkönyvre fanyalodtam. Az az érdeklődés vezetett, amit a tanár úr közvetített, aminek az lett az eredménye, hogy a szénzünet végére már a negyedikes könyvet is megszereztem a könyvtárban, elkezdtem a latin irodalmat feldolgozni. Innentől datálódik az a korszak, amikor megtanultam odafigyelni a könyvekre, és megtanultam tanulni, s ezáltal úgy-ahogy helyt tudtam állni a gimnáziumban.

De visszatérve az alapkérdésre, az én érdeklődésem sohasem a tehetséggondozásra irányult, hanem mindig arra figyeltem már gyerekként is, hogyan teszi tönkre, hogyan hozza permanensen hátrányos helyzetbe az iskola a gyerekeket, hogyan rombolja le az önértékelésüket, hogyan töri le bennük azokat a kedveteket, késztetéseket, amik bennük vannak.

— Főorvos úr szerint újra kellene értelmezni a tehetség fogalmát?

— Mondom, én sosem hittem ezekben a fogalmakban, nem is használtam, nem is hiányzik, és sohasem fogadtam el azt, hogy ha valaki már az iskoláskor előtt megtanult írni, olvasni, az garantáltan tehetséges.

Azt már inkább elfogadom, ha ilyen korban jelentkeznek a matematikai készség, vagy egy óvodáskorú gyermek feltűnően könnyen tanul zenét, vagy olyan szinten rajzol, formáz agyagból, hogy arra fel kell figyelni. Azt mondom, ezekben az esetekben feltételesen lehet a tehetséget mint metaforát használni. De a tehetséges jelzőt akkor is megérdemli egy gyerek, ha képességei feltűnően magasabb szintűek, mint a jó átlag, gyorsan képes tanulni és megvalósítani célokat. Sokszor látunk ilyen zenei csodagyerekeket. Egyszer egy külföldi utam alkalmával csodáltam meg egy hétéves fuvolázó kisgyereket, aki a Frankfurter Opera előtt koldult ezzel, de valami hihetetlen magas szinten játszott. Nem vitás, hogy itt valami többlet van! Csak én nem tudom, hogy nyerünk-e azzal, hogy egy ilyenfajta képességre gyorsan rátesszük a tehetség stemplijét. Elöttem van egy gyereknek a példája, aki félelmetes sakkozó volt már négy-öt éves korában. Hétévesen igazolt versenyzővé vált, megjelent a fényképe, bemutatták Kádár Jánosnak, egyre-másra nyerte a versenyeket, azután annyira neurotizálódott, hogy azt kellett tanácsolni a szülőknek, hogy ne hajtsák. Ez a gyerek nem bírta el annak a terhét, hogy ő tehetséges gyereknek lett kikiáltva. S nagyon sok ilyen tehetséget láttam elkallódni. Azt kell látnunk, hogy ez nagyon kétélű címke, azt is nyomja, aki hordja... Úgyhogy én azt hiszem, túl kellene lépni ezen a fogalmon!

— S hogyan tovább?

— A mai kóros, elavult, megmerevedett pedagógiát egészében kellene megreformálni. A tehetséggondozás ki szeretné keresni az ocsúból a magot, és akkor annak a magnak megfelelő körülményeket szeretne biztosítani. Ez az én szemléletemben, nem akarom ezeket a szavakat használni, de ez egy reakciós álláspont, és az elitképzést valósítja meg. És ugyanígy a tehetség gondolatával játszik mindenféle szélsőséges nézet is, amely fajtának, ennek-annak tulajdonít bizonyos endogén elemeket, képességeket, rossz tulajdonságokat. Gadamerre felfogása szerint minden, az emberről szóló szaktudománynak van egy absztrakt emberképe, antropológiája. Tehát a tehetséges ember képe is egy ilyen biológiai determinációjú kép.. .Én ehelyett azt tanácsolom, hogy az egész pedagógiát kellene, ha úgy tetszik, tehetségmentesíteni tenni, vagyis kibontakoztatni a tehetséget azokban a gyerekekben, akik nem defektusosak, tehát akik elérik az átlagos intelligenciahányados szintjét. Bennük is igen hasznos, jó képességek vannak. S ennek a képességnek az örömét kellene velük megismertetni.

Az antropológiában még benne van a teljesítményelv szentsége is, tehát én akkor vagyok tehetséges, ha megkapom a Nobel-díjat, és a sebeimet nyalogatom, ha sikerült elérnem valami nagyot, de azt nem ismerik el... Szóval az egész mögött van a nyugati társadalomnak ez a művi filozófiája, amely hajt a teljesítményre, és én ezt nem tartom célravezetőnek! Rendkívül megnyomja az embereket pszichológiai értelemben, és ebben sok ember tönkremegy.

— Főorvos úr a saját meggyőződése szerint értelmezi a tehetség, a tehetséggondozás, a tehetségekkel való törődés fogalmát. Amire én gondolok, az az a tény, hogy van a magyar nép, amely egy maroknyi, kicsiny nép. S a történelme során ez a népet sokat nyújtott az egyetemességnek és a világnak. Sok tehetséges ember él közöttünk, és ez a téma manapság ismét rendkívül fontos, egy ilyen történelmi váltás során, amikor megint semmi mással nem rukkolhatunk elő, mint az alkotó tehetségünkkel. Tehát ezért kell fontosnak tartanunk a tehetségek felkarolását, a tehetségigéretnek fejlesztését.

— Én ezt értem, csak az az érzésem, hogy rossz vágányra viszi, elhomályosítja, összezavarja mindazt, amit éppen meg akarunk fogni, ha ezt a tehetség kategóriáján keresztül szemléljük.

Én is úgy érzem, hogy ma mindenki akar valamit, és ez nagyon jó. A rossz közérzet legfőbb forrásának azt éreztem a kádári időszakban, hogy rengeteg ember törekvését, jobbtételi képességét hagyták figyelmen kívül. Nem a rendszert akarták megdönteni az emberek, hanem azt akarták elérni, hogy a gyáruk vagy a kiadóhivataluk jobban működjön, de ez akkor nem érvényesült. Ma is úgy érzem, hogy az egyik fő frusztráció, hogy az emberek nem tudják kibontakoztatni magukat. De az az érzésem, hogy ha ezt a tehetséggel hozzuk össze, akkor elmoszuk azt a körülményt, hogy egyrészt valóban, egy társadalomnak az emberi törekvések érvényesülésének legitim útjait kellene nyújtania, de lemoszuk azt is, hogy az ember maga is változik, alakul. Tehát, ha azt mondjuk valakire, mert jól rajzol, és grafikus akar lenni, hogy tehetséges, ezáltal tragikusan beleragasztjuk őt abba, hogy neki ez a tehetsége.

Ugyanakkor persze én is értem a dolog lényegét, csak egyidejűleg felvetem, hogy érdemes megkérdőjelezni a fogalmat. El tudom fogadni azt, hogy hagyni kell érvényesülni a tehetséget, hogy a tehetséget támogatni kell! A másik az, ugye, hogy mindenki a tehetségre hivatkozik. A tehetség jogán destruktív lehet valaki, a láthatóan tehetséges ember is úgy törtet, és úgy követelődik, hogy az ő tehetsége mindenkinek felett való.

Azt mondom, elsősorban az egzisztenciális harmónia legyen a cél!

Ha befolyásom lenne a nevelésre, akkor megpróbálnám a merev teljesítményelvet és a teljesítményelv alapján történő nevelői értékelést, a rejtett és nyílt rangsorolást megváltoztatni. Egyfajta örömelvű, önismereti, érzelmi fejlesztő nevelési struktúrát hoznék, létre, amelyben megengedő utakat, alternatívát kínálnék az érdeklődéseknek és az önmegvalósító elképzeléseknek, és volna rá egy fogadásom, hogy bizonyos idő után kiállna a próbát az a csapat, amelyet aztán egy véletlenszerű merítéssel össze lehetne vetni akármelyik elit iskolával.

Megpróbálnám kritikusan felülvizsgálni az egész pedagógiai elméletet és gyakorlatot, és egy szabad és fejlesztő nevelést valósítanék meg! Az ösztönzésre és a dinamikus fejlesztésre tenném a hangsúlyt!

Bokros Katalin

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG

A Család, Gyermek, Ifjúság 1993/5-ös számában több tanulmány vizsgálja a törvényhozás szerepét, lehetőségeit és feladatait a rendszerváltozás körülményei között. A gyermekvédelmi törvény tervezetét Herczog Mária elemzi, a közoktatási törvény szabályozásával Sáska Géza foglalkozik. A hazai szakemberek tájékoztatására ismertetőket közöl a folyóirat nemzetközi nevelésügyi, addiktológiai és más konferenciákról. Az augusztusban Debrecenben tartott, a Szociális Munkások Nemzetközi Szövetsége, valamint a norvég és magyar nemzeti szövetségei által szervezett Szegénység az Európa Házban című konferenciáról is tudósít a lap és ígéri, hogy a további lapszámokban közli a Debrecenben elhangzott legérdekesebb előadások anyagát.

Érdekfeszítő statisztikai elemzést olvashatunk a magyarországi gyermekkori és fiatalkori erőszakos és szervezett bűnözésről. Mikus Gyula az aszódi fiúnevelő intézet néhány neveltjéről rajzol a szakma eszközeivel elgondolkodtató portrékat. Gaál Albert egy el nem készült filmje forgatókönyvének újabb fejezetét kínálja olvasásra a lapban. A vitafórum rovatban olvashatunk az örökbefogadás és az örökbeadás csöppet sem egyszerű kérdéseiről. A szerző és a szerkesztőség várják az olvasók, szakemberek hozzászólását. Olvashatunk a nevelőszülői család bevonásával folytatott tanulságos kísérletről, a lassan elfelejtett társasjáték fontosságáról a nevelésben, kapcsolatalakításban, érdekes hazai és külföldi könyvekről, szakirodalomról.

Karácsonyi akcióra invitálja olvasóit a lap: aki november 15-ig beküldi egy barátjának, érdeklődő ismerősének címét, a szerkesztőség díjmentesen elküldi a megadott címre a Család, Gyermek, Ifjúság ezévi utolsó, 6-os számát.

A szerkesztőség postacíme: 1300 Budapest, Pf. 23

A kisebbség élni akar Kétszázötven lelkes pedagógus Deákiban

Előadóként vettem részt a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége által szervezett II. Nyári Egyetemen Deákiban. Furdalt a kíváncsiság, hogy mi lehet a titka a fárasztó tanév folytatásaként megtartott hatnapos továbbképzésen tapasztalt érdeklődésnek, aktivitásnak. Két interjúalanyom: Dr. Suba Anna, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetsége

(SzMPSz) galántai képviselőtestületének elnöke, az egyik főszervező, és Dr. Csicsay Alajos, az országos vezetőség tagja.

— Ki hívta életre a nyári egyetemet?

Cs. A.: — A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetsége, amely 1990. január 13-án alakult meg Nyitrán, célul tűzve maga elé a szlovákiai magyar oktatásügy szakmai érdekképviseletét, érdekvédelmét. Taglétszámunk nap mint nap gyarapszik, egész tantestületek is csatlakoznak hozzánk.

S. A.: — A szövetség megalakulásának gondolata Galántáról indult 1989-ben, amikor is a galántai CEMADOK megszervezte a Magyar Nyelv Hetét, Csoóri Sándort hívta meg vendégül. Az előadást követő beszélgetésben Pék László gimnáziumi igazgató vetette fel egy szervezetbe tömörülés szükségességének gondolatát.

Cs. A.: — A rendszerváltás módot adott a nyílt beszédre, de csakhamar megindult a bekeményítés, csak nem a régi, direkt módszerekkel. Kovac tudós miniszter rendeletben írta elő, hogy az iskolákat nem lehet szétválasztani.

S. A.: — Most kulminál ismét a kétnyelvű iskolák gondolata, ami ellen annak idején a hatvanas években még Durai Miklós tiltakozott. A különbség az, hogy most mint lehetőséget kínálják, megmagyarázva előnyeit. A szövetség látva, hogy a fennmaradás egyetlen útja, lehetősége az oktatási színvonal megtartása, illetve emelése, vállalta a nyári egyetem megszervezését első alkalommal 1992 júniusában.

- Kiknek szerveződött?

Cs. A.: — Szlovákia egész területére kiterjed a szervezés, óvodától a középiskoláig. Tavaly hat hétig tartott forgószínpadszerű váltásban, egyhetes turnusokban, intézménytípusok, valamint szakok szerint.

S. A.: — A tapasztalatokból okulva lett az idej hatnapos. Délelőtt a mindenkit érdeklő témák hangzanak el plenáris üléseken, délután pedig kis csoportokban folyik a munka. Az alaptémák: önszerveződés, iskolai autonómia és pedagógiai programkészítés. Délután szerepelnek iskolavezetési, óvodai, anyanyelvi, történelmi, fizikai stb. kérdések.

Cs. A.: — Az iskolai innovációhoz kiváló, gyakorlati szakemberekből álló pedagógiai tanácsadókra lenne szükség, de ugyanez elmondható a tantárgy-pedagógiai fejlődésről is. A járási pedagógiai központok nem tudják betölteni ezt a szerepet. Ma az igazgatók ugyanolyan utasításos rendszerben dolgoznak, mint a rendszerváltást megelőzően. Az igazgatói teendőket egy ciklusnál tovább nem lehet betölteni. Kérdem én, hogy lehet így pedagógiai programot készíteni?

— Milyen szelekció alapján kerültek a nyári egyetemre a résztvevők?

S. A.: — Mindenki önként jelentkezett. A pedagógust terhelő részvételi költség mindössze százötven korona, a többletköltséget a szövetség állja alapítványi pénzekből és szponzori támogatásokból. A Galántai járásból tudok olyan iskoláról, ahonnan a teljes tantestület részt vesz a továbbképzésen.

— Kik az előadói a nyári egyetemnek?

Cs. A.: — Vannak itt a Szlovákiai Magyar Tudományos Társaságtól, a főiskoláról, de a többség Magyarországról jött. Budapestről, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemről,

a soproni Erdészeti Egyetemről, a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskoláról, a soproni Óvónőképző Főiskoláról és a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézetből is. Közel negyven előadó fordul meg itt az egy hét alatt.

S. A.: — Az egyetem szakmai programjait és az előadókat a Komáromi, az Újvári, a Dunaszerdahelyi és Galántai járás kiváló szakemberekből alakult teamjei szervezték, egyeztetve ezt szövetségünk szaktárgyi bizottságának vezetőjével, Varga Frigyessel, aki egyben a Dunaszerdahelyi Módszertani Központ vezetője is.

Cs. A.: — Sass Elemér tavaly fergeteges, érdekes előadást tartott a fizikusoknak, ezért idén ismét vendégünk volt.

S. A.: — A pedagógus-továbbképzést csak magyar segítséggel tudta vállalni szövetségünk. Dicséretes a Magyar Közoktatási Minisztérium támogatása. Például a Tolnainé-féle tankönyvcsaládból közel ezer darabot bocsátottak rendelkezésünkre, de szinte mindenféle tankönyvből juttattak a magyar iskoláknak legalább mutatóba. 1990-ben hetvenöt fős csoportunk szerzett benyomásokat Győrben az iskolai innovációkról, melynek szakmai programját a megyei pedagógiai intézet szervezte, az anyagiakat az MKM vállalta.

Tavaly Galántán háromnapos továbbképzés keretében ismerkedhettünk a Tolnainé-módszerrel, melyre Győrből egy osztálynyi gyermek is érkezett tanítójukkal, hogy bemutatótanítást is láthassunk. Hálásak vagyunk minden segítségért, és szívesen fogadjuk azt a továbbiakban is.

— Miért éppen Deáki, ez a kis falu adott otthont már két ízben is a nyári egyetemnek?

S. A.: A helyszín szerencsés véletlenek találkozásán múlt. Már megvolt a nyári egyetem alap gondolata, amikor a CEMADOK Országos Konferenciáján Szabó Frigyes, aki akkor a Deáki Művelődési Ház agilis vezetője volt, felvetette, hogy szeretné, ha Deáki a jövőben egy kulturális találkozóhellyé válhatna. Így lett Deákiban a nyári egyetem. Közben a művelődési ház igazgatójából fürdőigazgató lett, ezért a szállás sem okozott gondot. Gyönyörű környezetet és testi felfrissülést is nyújt a termálfürdő. Emberfeletti munkát vállalt a deáki magyar iskola maroknyi, mindössze tizenkét fős testülete. Éjt nappallá téve munkálkodtak azon, hogy minden a legnagyobb rendben menjen, mindenki jól érezze magát.

— Honnan ez a hit, lelkesedés a részt vevő és szervező pedagógusokban egy fárasztó tanév után?

S. A.: — Honnan? Onnan, hogy meggyőződésünk az, hogy a magyar iskolák fennmaradásának egyetlen biztosítéka a magas szintű szakmai tevékenység. Naponta kell ezt bizonyítanunk újra és újra, gyermeknek és szülőnek egyaránt. Hisz napjainkban még így is a magyar gyerekek harminc százaléka szlovák iskolába jár.

Pápai Gy.-né

Mire jó a relaxáció (?)

1978 óta tanítok az általános iskola első és második osztályában. Szomorú tapasztalatom, hogy egyre több a szorongással iskolába lépő gyermek. Mindazok, akik szülőként vagy foglalkozásuk által kapcsolatban állnak a kisiskolásokkal, tudják, hogy az iskolakezdés meghatározó a gyermek fejlődése szempontjából. Mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy az iskolába lépés nagy próbatétel a kicsik számára. A feladatoktól való

félelem, az eredmény centrikusság, a nagy létszámú osztályok, a szülők lebecsülő, vagy éppen túlértékelő véleménye, csak fokozzák a tanulók gátlásait.

3 évvel ezelőtt a békéscsabai Szabó Pál Téri Általános Iskolában saját összeállítású relaxációs program megvalósításába kezdtem. Célja: az iskolai ártalmak csökkentése; a pozitív én-tudat erősítése; a kreatív gondolkodás, a képzelet, a figyelem, a gépies memória fejlesztése; védettség a stresszel szemben.

A program lényege: olyan pszichés ellazulást eredményez, mint az autogén tréning, de lényegében más úton éri el. Tartalmazza az autogén tréning alapjait, gyógytornát, valamint jógaelemeket, kiemelten a légző gyakorlatokat.

Relaxációs foglalkozásokat naponta tartottam. A tanítás megkezdése előtt egy rövid 8—10 perces, hetente 2 alkalommal pedig egyórás foglalkozáson vettek részt a gyerekek.

Munkámban anyagi és erkölcsi támogatást kaptam a helyi és fővárosi intézményektől is. A relaxációs program megvalósításához a Művelődési és Közoktatási Minisztérium is hozzájárult.

Az 1992/93-as tanévben ismét első osztályban kezdtem tanítani. Az oktatással párhuzamosan folyamatosan tartottam a relaxációs foglalkozásokat is. Az egy év tapasztalatai igen jók. Tanulóim nyugodtak, kiegyensúlyozottak. Tanulmányi munkájuk jó, órai aktivitásuk, szorgalmuk kiemelkedő. Magatartási problémák elvétve adódnak. Nagyon szeretnek iskolába járni, jó közösséggé váltak. A gyerekek érzelmileg gazdagodtak. A tanév során 7 szülő ismerkedett meg az autogén tréning technikájával. Ezt igen fontosnak tartom, hiszen kiegyensúlyozott gyermekké csak az tud válni, akinek szülei is megbirkóznak a napi stresszel.

Az 1993/94-es tanévben tovább folytatom a relaxációs program megvalósítását. Remélem, ebben a tanévben még több szülő megtanulja az autogén tréninget. Munkám szülői segítséggel lehet igazán eredményes, melynek sikerében a továbbiakban is bízom.

Bogya Ida tanító autogéntréning-oktató

Szlovákia közelről

Magyar szó a kassai gimnáziumban

A falakat festett jelszavak borítják, különféle gyűlöletkeltő szövegekkel. A szögletes világháborús szimbólumok mellett büszkén virít a „Szlovákia a szlovákoké” jelmondat, a lepusztult épületek málló vakolatán pedig diadalmasan feszít a fiatal köztársaság új címere. Az utak mentén félbehagyott építkezések, s a füstölgő buszok nehézkesen veszik a kassai emelkedőket, akárcsak az ország maga. Az utcákon nyoma sincs magyar feliratoknak. Az a néhány üzlet, amely a „bársonyos forradalom” után még dacolt az új idők szavával, mára behódolt. A könyvesboltokban, az újságosnál csak értetlen tekintetekkel találkozhat a látogató. A félmillió kisebbség nyelvén senki nem tud, nem mer szólni, hallani. A Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium és Alapiskola már több mint négy évtizede kitart, s adja meg diákjainak az anyanyelven tanulás őszinte örömét. A változásokról és a lehetőségekről Reiter Géza igazgató beszél.

— Második kisdíakként, 1950-ben kezdtem itt, az akkor megalakult magyar tanítási nyelvű alapiskolában. Ez az épület még a húszas évek derekán leányiskolának épült, s így kaptuk meg a maga szűk folyosóival, kicsiny termeivel. Hosszú utat kellett megtennünk míg idáig eljutottunk. Göröngyös, politikai viharokkal teljes út volt ez, de élünk, megvagyunk,

dolgozunk. Az akkori kezdeti lelkesedés és szellem megmaradt. Az első 31 fős osztály, melyben diákként végeztem, jól szerepelt. Huszonheten tanultunk tovább. Én a nyitrai főiskola, majd az egyetem elvégzése után kerültem vissza ide. Ma már 560 diák tanul itt, valamennyi évfolyamon párhuzamos osztályokkal, az elsősöktől a gimnáziumi negyedévesekig egyaránt.

Tolerancia és többnyelvűség

— Ebben a különösen kényes politikai helyzetben nem okoz gondot a megfelelő létszámfelvétele? Lehet-e ma magyarul tanulni?

— Esztendőök óta rendszeresen jelentős a túljelentkezés. A gimnázium a felvételre megjelent 70 gyerekből 65 tanulót felvett. Ezek jó része, mintegy ötven százaléka itt végezte a nyolc osztályt. A többiek Pozsonytól Bodrogszerdahelyig az ország szinte valamennyi tájáról érkeztek. Az igen szigorú felvételin csak a legjobbakat, a legrátermettebbeket fogadjuk diákjainkká. Magyar és szlovák nyelvből, valamint matematikából kell vizsgát tenniük. Kivételt képeznek a szlovák általános iskolából érkezők. Ők csak a szlovák nyelv és a matematika tárgyából mérettetnek meg. Ugyanez vonatkozik azokra a szlovák anyanyelvű diákokra is, akik iskolánkat választják. Messze földön híres gimnáziumunk szigorú követelményrendszeréről és fegyelméről. De talán éppen ennek köszönhető a túljelentkezés. Meg annak is, hogy végzőseink 75-80 százalékát felveszik az egyetemekre. Nagy számban kerülnek be a prágai felsőfokú tanintézetekbe is, ami a mai időszakban, amikor az innen érkezők külföldinek számítanak, igen szép eredmény.

— A felsőoktatás nyelve a szlovák, ugyanakkor Őt kizárólag magyarul tanítanak. Nem okoz gondot a gyerekeknek az elhelyezkedésben, a továbbtanulásban?

— A magyar mellett tanulnak szlovákul, németül, angolul, franciául, de még latinul is. Valamennyi szakkifejezést, legyen az matematika vagy földrajz, megtanulnak szlovákul is. A biológiát tanulók pedig latinul is. Ha ehhez hozzászámítjuk a többi nyelvet, látható, diákjaink a közel félévezredes kassai hagyományoknak megfelelően tanulnak, hiszen az itt élők nemcsak toleranciájukról, de többnyelvűségükről is nevezetesek voltak. Az itt született és az itt élő polgárok körében természetes, hogy egy asztaltársaságban mindenki az anyanyelvén beszél, és a többiek értik. Gyűlöletről, hangulatkeltésről csupán a betelepülők gondoskodnak, s ők csapnak össze alkalmanként az itteniekkel. Aki lezavarja diákjainkat a magyar szó hallatán a villamosról, az biztosan nem született kassai polgár. Tőlünk teljesen idegen ez a szellem.

— Miként boldogul ebben a nehéz gazdasági, politikai helyzetben egy magyar középiskola? Kapnak-e segítséget valahonnan?

— Amikor még különálló volt a gimnázium és az alapiskola, gyakorta előfordult, hogy a két különböző fenntartó nem egyformán segített. Mára rendeződött a helyzet, s iskolánk, mint egyedüli jogi személy, a 2. sz. Iskolaszékhez tartozik. Ez annyit jelent, hogy a támogatás is megfelelő. Megkapjuk a fejkvótát, ami mindenkinek jár, továbbá azokat a pénzeket, amelyeket a szponzoroktól szerzünk be. Így vált lehetővé, hogy kibővítsük az iskolát. A szülők és a helybéliek segítségével 2 új emeletet húztunk fel. Ebben az évben pedig, úgy tűnik, fölépül a tornaterem, amire négy évtizede várunk. Ez hatalmas összeg. Akárcsak a néhány éve kialakított kémiai, fizikai és biológiai laborok. Pénz pedig, tudjuk jól, szinte alig akad. Kevés a magyar vállalkozó, aki támogatna minket, így nehezen dolgozunk. Ezért keressük a lehetőségeket, és ezért számítunk a magyar állam segítségére is. Minden olyan anyagi támogatás, ami a határon túl élő, kisebbségi magyarok, a gyerekek oktatását segítheti elő, többszörösen megtérül. Ez lehet a legjobb politika.

A kölcsönös segítség közel hoz

— Nem tart attól, hogy szlovák nacionalisták felhánytorgatják majd ezt a segítséget? Megéri ekkora kockázatot vállalni?

— Az ilyen segítség nemcsak megengedett, de kívánatos is. Az anyaországtól kapott számítógépek, műszaki eszközök, könyvek a legkésebben szóló bizonyítékok a békés szándékoknak. Mint ahogy a Matica Slovenska szervezet teszi magyarországi intézményekkel, iskolákkal. Békéscsaba nemrég kapott tőlük két nyelvi tantermet az ottani szlovák iskolába. Ugyanezt joggal elvárhatjuk mi is. Meggyőződésem, hogy az ilyen és hasonló segítség hozza közelebb a két népet, a két tanulóifjúságot.

— Mitől más, mitől több ez az iskola, mint a szlovák középiskolák?

— Az itt tanítóknak, tanulóknak sokkal többet kell teljesíteniük, mint másoknak. Versenyhelyzet van, kemény konkurenciaharc. Amelyik iskola lemarad, nem tart lépést a fejlődéssel, annak elfogynak a diákjai. Nekünk többet és még többet kell teljesítenünk ahhoz, hogy fennmaradjon ez a magyar tannyelvű iskola. Aki itt végez, az két-három nyelven tudja majd ugyanazt, amit egy általános szlovák középiskolás. Szellemiségünk, az intézet légköre is ezt sugallja. Itt egyformán szeretnek minden gyereket, nemzetiségre való tekintet nélkül. És egyformán megkövetelnek tőlük mindent, ami a továbbjutáshoz szükséges. Ennek érdekében minden héten külön felkészítés van a tovább tanulni szándékozók számára. Ingyenes, de nélkülözhetetlen. Részt veszünk valamennyi meghirdetett tanulmányi versenyen, ami természetesen szlovák nyelven zajlik. Ezért a korrepetálásokon a szakkifejezésektől a szabályokig mindent átveszünk. Nincs elnézés, mert túl nagy a tét. A versenyeken elért helyezések, a sikeres felvételek mind elképzeléseink helyességét bizonyítják.

— Nincsenek túlterhelve a fiatalok? Bírják az iramot?

— Egyszerűen nincs más út, mint a kemény és kitartó tanulás. Az érettségi két kötelező és két kötelezően választható tantárgyból áll, ami mellé felvehető még egy tárgy. Ez többnyire valamelyik idegen nyelv, a német, vagy az angol. Ennek eredményét igény esetén beszámítjuk az átlagba. Eddig eljutni azonban csak komoly munkával lehet.

—
A választható plusz órák száma folyamatosan növekszik. Elsőben kettő, negyedikben már nyolc óra. Nálunk nincs csellengő vagy unatkozó diák. Nekik épült a több mint háromezer koronába kerülő kémia labor, a fizika- és biológiate terem. A videóval-televízióval összekötött mikroszkóp nemcsak kivetíti a képet a gyakorlaton lévőknek, de fel is veszi a kísérletet, egyfajta médiatár kialakítása érdekében. Ezért található valamennyi szaktanterem mellett könyvtár. Aki akar, tanulhat, tehet valamit önmagáért és mindannyiunkért. Szlovákiában ma megnősülni, de elválni sem lehet magyarul. Ha így hangzik el bármi, az nem érvényes. Ebben az iskolában pedig a magyar szó nem megtűrt, hanem természetes. Nem élni vele, több mint bűn. És az anyaország is akkor segítheti az itteni magyarságot, ha a megfontolt beszéd mellett az oktatásügyet, az iskolákat támogatja. Ezen dől el minden. Ezért vagyunk itt, tanárok, diákok egyaránt.

Csilléi Béla

A XXI. SZÁZAD TANTERME

Ez év tavaszán adták át a tanulóknak a II. Rákóczi Ferenc Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskolában az új irodatechnika laboratóriumot, a Guttmann-termet. Joggal büszkékké rá a rákóczisok, hiszen első látásra is érzékelhető: megelőzte korát, túllépett a hazai

gyakorlaton. Egyik fölhasználójával, Hollósi Béláné tanárnővel beszélgettem az „újszülöttről”.

— A mai körülményekhez képest miért nevezhető újszerűnek ez a gépterem, mivel tud többet, mint a hagyományosan fölszerelt társai?

— Először is azért, mert lehetőséget ad a differenciált oktatásra, hiszen személyre szóló feladatokat tudunk adni a tanulóknak, akik a fejhallgatóval el vannak szigetelve egymástól. A tanár egy irányítópultról minden eszközt kezében tart. Be tudja állítani egyenként a másolási időtartamot, a metronómmal tetszőleges sebességet ütemezhet, a magnókkal különböző sebességű zenét és diktátumot sugározhat, a mikrofon segítségével az egész csoporthoz képes szólni, illetve a fejhallgatón keresztül egy-egy tanulóval kommunikálhat.

— Mit jelent ez a tanításban, a hatékonyságban, az eredményességben?

— A személyre szóló feladatok sokat jelentenek, tudniillik a gépírás mindig egyéni munka volt. Itt most meg tudom csinálni azt, hogy ha az egyiknek ütemezésre kell írnia, akkor bekapcsolom neki a metronómot, miközben aki tud ütemezésre írni, az szabadon, zenére másolhat. Tehát minden egyes tanulót egyénileg tudok fejleszteni... Persze mindez nagyon alapos tanári fölkészülést igényel. Például eddig az egész osztálynak fölolvastuk a diktátumokat, most otthon előre magnóba mondom a különböző területeket fejlesztő szövegeket, és az órán a differenciált fejlesztés érdekében sugározom őket a tanulók különböző csoportjainak.

— Kiknek — a gyengéknek, a közepeseknek, a nagyon tehetségeseknek — jelent ez különös előnyt?

— Azt hiszem, mindannyiójuknak.

— Azok a tanulók, akik itt ezt a technikát sajátítják el, milyen eszközökkel dolgoznak majd jövőd munkahelyeiken? Ha hagyományosokkal, nem okoz-e a kettősségproblémát?

— Nem, mert a vállalatok már ezzel a technikával dolgoznak, hiszen az iskolák sajnos mindig a gyakorlat után kullognak. A cégek által kiselejtezett gépeket kapják meg, ugyanis nem volt soha elegendő pénzük a korszerű eszközök beszerzésére.

— Ahhoz, hogy elmondhassák, megelőzték századukat, mit kérne még ebbe a terembe?

— Írógépekkel összekötött számítógépeket, amelyek biztosítanák azt, hogy a tanulók ne papírra írjanak, hanem monitorra. Így produktumukat ki lehetne nyomtatni. Sőt, magam is — a saját monitoromon — egy gombnyomásra ellenőrizhetném azt, hogy egyikük vagy másikuk hol tart a munkában. Ezen túl tervezzük még a telefon- és az irodagép-rendszer (fax, telex stb.) kialakítását. Ám ennek is nagyon örülünk, és hálásak vagyunk támogatóinknak, az Intercorporation Rt.-nek és a Textra Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.-nek.

— Kívánom, hogy terveik valóra váljanak!

*Köszönöm a tájékoztatót.
Mohos Sándor*

Versek**A kuka**

Az utcákon, házak előtt áll, Mindenki mindent beledobál, De csak tűri, tűri egyre, S eképp szól bánatosan merengve:

„Én a világ szégyene, Nem vagyok jó szinte már semmire! Csak állok itt bánatosan, Keserűen, bútól ittasan!"

A vihar

Ringok, ringok könnyedén, Csónakon ülve a tó vizén, S nézem a gyönyörű eget, Melyet most takarnak el a fellegek.

Jön a vihar, evezek a part felé, Remélve, megkapom a vihar kegyét, És sietek, menekülök végre, Szegény életemet féltve.

írta: Verdes Viktória 7. o.

Újfehértó

3. sz. Általános Iskola

A papucs

A papucs szelíd kis tárgy, nem ugrál és nem kiabál Azért is szereti mindenki, mert segítőkész lábbeli Kihaszználják szegénykét, de hát nem ért máshoz, mert az ember nélkül, nem jutna munkához.

A teknősbéka

Ha látsz egy domború követ, és követni kezd, ne ijedj meg tőle, mert teknősbéka van benne. Nem bánt az senkit. Sőt, még önmaga is fél, hát ne ijesztgessétek szegényt, a végén szívinfarktust kap még.

írta: Papp Nikoletta 7. o.

Újfehértó

3. sz. Általános Iskola

Nyarlás, táborozás, alkotás!

Ezen a nyáron igen sok programból válogathattak a kis- és nagyiskolások.

Mehettek tenisztáborba, úszóiskolába, lovastáborba, indiántáborba, nyelvi táborokba, balatoni táborokba, alkotótáborokba és még felsorolni is nehéz volna a lehetőségek sokaságát. Fotóriporterünk Balatonakailban az anyanyelvi és az indiántáborban, Szeged-Tápén a Népművészettel a Jövönkért Alapítvány táborában járt.

Hómérni csak pontosan, szépen...

Nem tudom, hányan látták szeptember 25-én a Hómérő című adást a tv-ben. Az olyannyit vitatott, elvetett, kritizált közoktatási törvényről volt szó, melyet nyáron a parlament majdnem 2/3-os többséggel (Kálmán Attila büszkeségére) elfogadott. A beszélgetés 8 résztvevője természetesen a két pólust képviselte: a törvényt ellenzők és védelmezők körét. Bevallom, az ellenzéknek drukkoltam, hiszen magam is sokszor kifejtettem már a véleményemet ezzel kapcsolatban, és mindig negatív elemeket igyekeztem kiemelni abból a sok-sok tervezetből, amely a végleges változatot megelőzte. A közönség a Hómérő szabályai szerint szavazott, leginkább az ellenzők érvei mellett. Valóban, a kissé cinikus, humort hordozó megállapítások mindig nagyobb hatással vannak az emberre, ez közismert tény, és a pódiumon beszélgetők éltek is vele. Hogy a nézők között mennyien voltak pedagógusok,

mennyien nem, az nem derült ki, noha feltételezhető, hogy egy ilyen jellegű műsor leginkább az érintettek érdeklődésére tarthat számot. Már-már ott tartott az egyébként felettébb intelligens műsor hangulata, hogy a törvény védelmezőit kifütyülik, de legalábbis megmosolyogják, míg végül Kálmán Attila az utolsó szó jogán megkérdezte az 54 résztvevőtől, hányan olvasták el valóban a közoktatási törvényt.

Hát kérem szépen, 5 jelentkező akadt. A megsemmisülést, a szégyent éreztem ebben a percben. Nem értem. Miért mentek oda? Talán szerepelni? Persze ez mindenkinek szíve joga. Az ország nyilvánossága előtt — ezáltal természetesen befolyásolva megannyi nézőt - szavaznak le bármit, amit jóformán nem is ismernek, vagy csak hallomásból. Hol van hát a szakmaiság, a kompetencia? Jólesik szembeszegülni a hatalommal, csak azért, mert hatalom. Sokkal könnyebb kritizálni, mint megalkotni valamit. Magam is azért hagytam fel a törvény bírálatával, mert nem tudok jobbat alkotni. Látom a hibáit, a neuralgikus pontjait, de megvárom, míg ezek az alkalmazás során derülnek ki, hiszen ez már valódi érv lesz. De egy kérdés nem hagy nyugodni. Miért ez az egyöntetűnek mondható ellenállás? Hiszen ahány fórumon jelen voltam, ahány vitán részt vettem, a végső kicsengés többnyire az elutasítás volt. A hangulat ellenséges, és valami bizarr összefogás, mint minden ellen, amit magunkra kényszerítve érzünk.

A minisztérium képviselői nem győzik hangoztatni, hány meg hány helyen jártak az országban, meg hogy ilyen törvény még nem született, amelybe ennyi szakmabélit bevontak volna. Az ellenzők pedig váltig bizonygatják, nem volt konszenzus. Kinek higygen tehát a jámbor pedagógus? Úgy érzem, kezdettől az eljárással volt a baj. Hirtelen vették ki az előző alkotók kezéből, indoklás nélkül. Már is akadt jó pár sértett ember, és valljuk be, jogosan, hiszen ők dolgoztak, fontosnak tartották, amit csinálnak. Aztán a fórumok! A minisztérium képviselői elmondták, mit tartalmaz a törvény, a hozzászólókat gyakran kioktatóan helyreigazították, mintegy tudatosítva, hogy ehhez tényleg csak ők értenek, az ő feladatuk, és különben is, köszönjék meg, hogy egyáltalán tájékoztatást adni elutaztak ide az ország másik végébe. Pedig a tömeget bármilyen méreggel meg lehet etetni, ha ízlik neki. Csakhogy ez egyáltalán nem ízlett, mert a tálalás snassz volt, rideg és degradáló. Már úgy látom, nem is a törvényben van a hiba, hanem a módszerben, az eljárásban. Ezt viszont minden valamirevaló pedagógusnak tudnia kell, a legnehezebb tananyagot megtanítani is gyerekjáték, ha megfelelő módon áll hozzá az ember, megtalálja annak a módját, hogy könnyedén, szinte észrevétlenül tegyék magukévá a diákok. Lehet, hogy a cél nem mindig szentesíti az eszközt?

Megbocsátanék, ha ebből az esetből tanultak volna az illetékesek, mert hiszen mindenki a saját kárán... No de a baj az, hogy még csak észre sem vették. A következő dokumentummal (nevezetesen a NAT-tal) szintúgy történt. Évekig dolgozott rajta egy bizottság, aztán hipp-hopp felváltotta egy újabb, és lám, haragszik a pedagógus-közvélemény, bírálják, elutasítják, kezdődik előről a játék. Kár.

Olvasom a készülő követelményrendszer munkaanyagát. Szegeden készült, egy Nagy József által vezetett munkacsoportban. Az első lapon az áll: Segítségkérő. Fél oldal arról, hogy szeretnék a kiküldött 450 példányról a véleményünket, és ez még nem teljes, van olyan rész, amit csak a beérkezett írások után tudnak elkészíteni stb. Szerény, szimpatikus dolog, érzi az ember, szükség van rá, a véleményére, bizalmat ébreszt. Ők vajon honnan tudják, hogy ez az a stílus, amire szükség van, ami jó szándékot szül? Nem akarok jósolni, de előreláthatólag ez lesz az a dokumentum, ami ha változik is, ha kritika éri is, csak előnyére alakul majd, és nem veszi körül bizalmatlanság, ellenséges légkör. Lehet, hogy apróság, lehet,

hogy nevetséges, mégis valahogy olyan emberi. Az olvasó kicsit megnyugszik, valóban a jobbítás szándékával elemzi és teszi meg észrevételeit.

Optimista vagyok. Hiszem, hogy ebből a tárca tanul valamit. Talán a stílust, talán a gesztust, és akkor már azokra is számíthat, akik éppen emiatt kárhoztatják, még ha az ok nem tudatos is. Tudom, nehéz lesz visszaszerezni azokat, akiket elriasztottak, de nem reménytelen. Ha helycsere következik a választások után, akkor azért, hogy ne ilyen rossz élmény maradjon; ha marad a régiben, akkor azért. De mindenképpen váltani kell.

Pecsenye Éva

Ma ártatlan – holnap bűnöző!?

Tisztelt Kollégák!

Úgy véljük, hogy az alábbi írás többükben ébreszt gondolatokat, együtt- vagy ellenérzéseket. A téma fontosságára való tekintettel, kérjük, hogy véleményüket küldjék meg a szerkesztőség címére. Reméljük, leveleik nyomán hasznos és konstruktív vita alakul ki, amely alapját képezheti egy ilyen célú oktatási-nevelési program kialakításának. (E cikk a Börtönújság 1993. július 16-ai számában Védőoltást címmel megjelent írás módosított változata.)

Amint tapasztaljuk, a bűnözési tendencia — sajnos — egyértelműen a növekedés irányába mutat. Nem vigasztaló az, hogy a környező államokban — a fejlett nyugatiakat is beleértve — sem jobb a helyzet.

Félünk

Mi itt élünk. Félve megyünk el otthonunkból, tartva a betörőtől. Félünk a villamoson a zsebtolvajtól, félünk a sötét utcán, féltjük a ház előtti kocsinkat, gyermekeinket stb.

Lassan már életünk minden mozzanatában okunk van valakiktől és valamiért félni.

A bűnözők táborra támad, mi kénytelenek vagyunk védekezni. Zárral, riasztóval, rendőrséggel. Sajnos, úgy tűnik, hiába.

Mit lehet tenni? Csak azt, hogy fokozzuk a védekezést?... Vagy mást is tehetünk?

A védekezés fokozása fogalmához általában valamilyen eszköz társul. Pl. erősebb zár, érzékenyebb riasztó. Esetleg némi életviteli változás. Pl. a késői órákban nem járunk az utcán, vagy csak társsal lépünk ki stb. A rendőrség is elsősorban tárgyi eszközeinek fejlesztésében, illetve létszámának növelésében látja a megoldást. (Mást nem is nagyon tehet.) Tehát mindenki csak az innenső, a védekezésre szoruló oldal szemléletében gondolkodik. Kevésbé tekintünk át a másik, a támadó oldalra, a bűnözői táborra és annak is a személyi összetételére, személyi állományának utánpótlására, sőt állandó gyarapodására.

Ha a bűnözést alapjaiban szeretnénk visszaszorítani, úgy főként az utóbbira kell fokozottabban odafigyelnünk.

Hogy ezt megtehesük, először meg kell vizsgálnunk, hogy kik is azok a bűnözők?

Azt tudjuk, hogy nem különleges lények, tudjuk, hogy hozzánk hasonló emberek. Sőt, túlnyomó részt honfitársaink.

Azt is tudjuk — még ha e megállapítás közhelynek számít is —, hogy senki sem születik bűnözőnek, csak — sajnos egyre többen — azzá válnak. Mivel tehát az ártatlanból lesz a bűnöző, van egy fordulat, egy kezdeti mozzanat, és ez az első bűnelkövetés. Ez többségében fiatalon, tizenéves korban következik be. Kiváltó oka sok minden lehet.

E pillanatban mindegy, hogy mi.

Tény, ha az ártatlan elköveti első vétségét, majd a továbbit is, ezzel személye utánpótlást jelent a bűnözőtársadalomban. (A külföldről beszivárgó bűnözőket nem érintem

javaslatomban.) Ő az az új személy, aki talán ma még csak kicsit vét, de holnap már tőle is komolyan félhetünk.

Hogy ez ne így legyen, a kezdetet jelentő első bűnelkövetést kellene megakadályozni. Ha ez sikerülne, úgy a bűnözőtábor — bár hosszabb idő elteltével — a természetes fogyás következtében létszámában csökkenne.

Érdeemes egy pillantást vetni a bűnelkövetések száma és az elkövetők életkora közti összefüggésre.

A hírközlő szervek által nyilvánosságra hozott adatok szerint a legtöbb bűnelkövető 20-28 év közötti. Köztük első bűnelkövető és visszaeső egyaránt található. A 20 év alattiak többnyire először vétenek. A 28 év felettiak többsége visszaeső, de számuk a kor előrehaladtával csökken. (Bizonyára az elzárások miatt is.)

Egy jellegző próbálom ezen összefüggést szemléltetni.

A görbe teljes vonala nagyjából a mai állapotot fejezi ki. Még néhány évvel ezelőtt kb. a szaggatott vonal szerinti volt a bűnözési kép.

Az utóbbi években — azon túl, hogy a bűnözés abszolút mértékben is növekedett — a kiskorú bűnelkövetők száma is gyarapodott. Egyre fiatalabban és egyre többen sodródnak a bűn felé.

Vagyis növekszik a bűnözői utánpótlás]

A jelenségre sokféle okot lehet találni. De hogy mi védi őket a hatásokkal szemben, arra már nehéz választ adni.

Azaz... hát a jóra nevelés.

De nézzük csak meg közelebbről. Tudjuk, hogy egy tizenéves ifjúra általában két nagy közösség gyakorol befolyást. Az egyik a család és annak környezete, barátok, ismerősök. A másik az iskola.

A családi befolyás sokirányú lehet attól függően, hogy kiegyensúlyozott vagy rendezetlen a családi háttér. Jó vagy rossz a baráti kör. Tehát a fiatal érheti pozitív vagy negatív élmény, illetve mindkettő.

A családi nevelés ritkán tudatos. Itt inkább spontán hatások érik az ifjút.

Más az iskola. Ott — persze már a tanárok — módszeresen, de csak pozitív irányúan igyekeznek a tanulóra hatni. Hiszen a cél a jóra nevelés. Hall a fiatal a helyes emberi magatartásról, az embertársi segítségről, a hasznos munkáról, az udvariasságról, a rendszerettről, a hazafiasságról, a tiszteletadásról, a szorgalomról stb. Ez természetesen helyes, de az ifjú számára nem teljes.

Ugyanis — mint tudjuk — mindezek ellentéte is létezik az életben. Jobb lenne tehát, ha ezen ellentétekről is ugyanazon képzett emberektől hallana, és nem csak az utca (haverok) hatása rakódna le benne.

Nem ismerik a bűnt

Az is köztudott, hogy a pozitív magatartási formák emlegetése, pl. egy osztályfőnöki órán — mondjuk, tizenévesek számára — unalmas.

Még a leányokra talán lehet némileg hatni, de a fiúk többségéről lepereg a jó szó. Ők erre még alig fogékonyak. A gondolatviláguk tele van kalandos fantáziálással. Alig várják a kicsöngetést, és néhányan máris rohannak a haveri körükbe. Itt aztán érheti őket jócskán számukra kellemes, izgalmas, de valójában ártó hatás.

Ez tehát a veszélyes pillanat! Valahol itt kezdődnek az első ballépések. Ezek az éretlenek könnyen terelődnek a rossz felé. Mivel a bűnt igazából még nem ismerik, valódiságát csak az elkövetés után érzékelik, vagyis már későn.

Egy megcélzott kirakat kifosztása, egy benzinkút kasszájának vagy egy taxisofőr pénzének megszerzése, egy fiatal kezdő bűnöző fejében még csak a kinézett tárgy, illetve a remélt pénzhez jutás leendő sikerélménye, valamint a birtoklási vágy beteljesülése. Hogy másnak mit árt ezzel, vagy hogy az akció során esetleg életet is kiolthat, az áldozat családját is

tönkre teheti, ez még nem körvonalazódik fejében. Még nincs erkölcsi érzéke. Még nem épült ki benne a gát, mely féken tartja. De talán még azt sem látja, hogy mi az ő személyes kockázata. Mi lesz, illetve mi lehet vele, ha elfogják. Vagy hogy meddig örülhet a sikerének, és milyen öröm az, amibe a lebukás félelme vegyül.

Az egykori „Kék fényben” sok elfogott fiatal arcán lehetett látni a megdöbbenést. Megnyilvánulásukból is kiderült, ezt ők valahogy nem így gondolták.

A fentiek után talán kimondható, hogy ebben a még éretlen korban az erkölcsi nevelésnek — bár igen fontos, sőt nélkülözhetetlen — a bűnnel szemben nincs igazán védő, fékező hatása.

Vagyis ez önmagában nem elég, szükséges a másik oldalt is, a kerülendőt megismertetni.

Tanórák keretében ezért beszélgetni kellene a bűnféleségekről is, nevükön nevezve azokat.

Inkább a tanártól (esetleg meghívott szakelőadótól) tudják meg a tanulók, hogy mi az a zsebtolvajlás, garázdaság, betörés, rablás, sikkasztás, testi sértés stb. Ismerjenek meg megtörtént eseteket lehetőleg fényképekkel, filmmel illusztrálva. Az sem baj, ha kissé iszonyodnak.

A bűnféleségek ismertetésével együtt — és ez nagyon lényeges — jól ki kellene hangsúlyozni az egyes tettek leleplezésének nagy valószínűségét, és azt a hatást, amit a tett a környezetre, a szülőkre, családokra gyakorol. Erősen tudatosítani kellene a közvetlen következményt, a rendőrségi eljárást, a várható büntetést, a megszegyenülést. Rá kellene mutatni a távlati hatásra is, a megbélyegzettségre.

A bűnért járó büntetés kellő hangsúlyozásával félelmet kellene ébreszteni a még ártatlan ifjakban.

A jó szándékú félelem-beültetéssel adhatnánk azt az „oltást”, mely várhatóan védettséget biztosít majd a fiatal számára.

Cél tehát, hogy minél erőteljesebben tudassuk: a bűnért büntetés jár!

Ha ez sikerül, úgy remélhetjük, hogy az érettebb kor eléréséig, vagyis az erkölcsi érzék kifejlődéséig talán védettebbek lesznek fiaink.

Nem újdonság e javaslat. Gondoljunk csak az egyik legősibb szervezetre, az egyházra, és annak alaptörvényére, a tízparancsolatra.

Az ugyanis világosan kimondja a hívőnek, hogy hogyan éljen, mit tegyen. „Szeresd Uradat Istenedet...”, „Szeresd felebarátodat...” stb. De kimondja azt is, hogy mit ne tegyen. „Ne ölj”, „Ne lopj” stb.

Tehát néven nevezi a bűnt, a tilalmat, és azt is kimondja, hogy a bűnökért büntetés (elkárhózás) jár. A jót, rosszat egyaránt meghatározza, vagyis e törvény szimmetrikus.

Aszimmetrikus nevelés

Furcsa módon a modern kor erkölcsi nevelése aszimmetrikussá vált. Csak a jót, a követendőt igyekszik tudatosítani. Ezért aztán a bűn területe homályos kép a fiatalok előtt. Ismereteik e téren hiányosak. Hasznos lenne tehát a szimmetriát visszaállítani.

Felmerülhet ellenérvként, hogy mivel a gyermektársadalomnak mégis csak egy kis része képezi majd azt a bizonyos utánpótlást, szabad-e és érdemes-e minden iskoláskorút a bűnről kioktatni, a büntetéssel „ijesztgetni”?

Az érvelés talán jogos. Nem is kellene az esetben, ha előre tudnánk, hogy ki lép majd a bűnözés útjára. Ez az esély a rossz családi háttérű fiataloknál természetesen nagyobb.

De a tapasztalat azt mutatja, hogy a látszólag nem veszélyeztetett, jómódú, rendezett családi háttérű fiatal számára sem garancia a környezete. Nehéz felismerni, hogy egy jó körülmény mennyire hat pozitívan, és egy — a szülők előtt talán ismeretlen — rossz haveri kör mennyire hat negatívan az ifjúra.

Több eset bizonyítja, hogy a szülők csak a rendőrségen döbbennek rá: fiuk bűnöző lett. „Pedig mi mindent megadtunk” — mondják ilyenkor.

Tehát az iskolapadban még nem lehet biztonsággal felismerni, hogy kiben mi van, és főleg, hogy mi lesz.

A félelem felkeltés pedig nem öncélú ijesztgetés, hanem feltételhez kötődik. Ha vetkezel, azért büntetés jár!

A bűn és az érte járó büntetés iskolán belüli megismertetésével még a legszolidabb lelkületű tanulónak sem ártunk. Ismeretei bővülnek, a kalandvagyót viszont — remélhetőleg — féken tudjuk tartani.

A félelemérzetnek a bűnelkövetéssel szembeni fékhatására példa lehet — mondjuk — az a hároméves gyermek, aki lerántja a terített asztal abroszát. Vele a cselekedete káros hatásának megmagyarázásával nem sokra megyünk. De ha a kezére rácsapunk (gyengéden), azt a gyermek érzékeli, egy jó időre megjegyzi. Ezzel ártalom nélkül beültettük a még csak bontakozó tudatába a feltételhez kötött félelmet. E félelemnek csak a tudat kifejlődéséig van szerepe.

A kamaszoknál is csak az érettebb kor, a fejlettebb erkölcsi érzék kifejlődéséig kell a büntetéstől való félelemnek mint fékhatásnak működnie.

A bűnözést ismertető elméleti és illusztrációkkal (fényképekkel, filmekkel) látványossá teendő oktatás mellett igen hatékony félelemkeltő és az emlékezetbe igen jól beágyazódó esemény lehetne, ha a tanulók tanulmányi kirándulás keretében meglátogatnának egy-egy börtönt. Ha az ottani kísérő tudva a célt, kellően hangsúlyozná a börtönélet ridegségét, a bezártság rossz érzését és egyéb kellemetlenségeket, úgy ez és a látvány, a közvetlen élmény bizonyára mély és elriasztó hatású lenne a fiatalok számára.

Úgy vélem, hogy egy ilyen nemes, ártalom nélküli „sokkhatás” után már kevesebben sodródának a bűn útjára.

Vagyis célt érnének. Lecsökkenne az utánpótlás. Laposodna a görbe.

Látható eredmény természetesen csak hosszabb idő elteltével várható. De egyszer el kellene kezdeni.

Kollár Lajos

Átvettük...Tények és adatok a magyar oktatáspolitikáról

Egy pedagógusra jutó tanulók száma

A tanulók számának csökkenése 1995-ig folytatódik. Ha a pedagóguslétszámot ennek megfelelően, ezzel arányosan csökkentették volna, és folyamatosan építenék le ezután is, akkor ma már komoly és egyre növekvő mértékű pedagógus-munkanélküliséggel kellene számolnunk — bár a pedagógusbérek meghaladnák a maiakat.

Az oktatásügy irányítása a tanulók létszámának csökkenése ellenére sem kívánja a pedagógusok számának csökkenését. A rövid távú döntés ellen szól az is, hogy 1995-től a gyereklétszám fokozatos növekedése prognosztizálható.

A tanárok és diákok terhei

Az 1990/91-es tanévben a magyar nyolcadikosok átlagosan 798 órát töltöttek tanulással az iskolában. Ez — összevetve néhány fejlett országgal -igen alacsonynak számít: Franciaországban 1021, az USA-ban 1032, Németországban 870-880 volt ez a szám. Azt is tudjuk azonban, hogy a magyar diákok ennek ellenére túlterheltek, gyakori a nulladik óra, a napi 7-8 tanóra. A túlterheltség egyik oka a tanév hosszában keresendő. A 36 hetes, magyar tanév Európában rövidnek számít. Az új törvény meghosszabbítja a tanévet, egyenletesebbé teszi a terhelést, és napi 5 órában maximálja a nyolcadikosok tanóráinak számát.

Az 1-4. osztályokban tanító pedagógusok kötelező heti óraszám Magyarországon 22, Japánban és Németországban egyaránt 28. Az 5 — 10. osztályban a magyar tanárok 18 kötelező órájával szemben 25, illetve 27 órát kell japán és német kollégáiknak tanítani. A

különbség a 10-13. oktatási évben mérséklődik: 5, illetve 3 óra. Ennek megfelelően az évi átlagos óraszámok is igen eltérőek. 1991-ben a magyar tanítók és tanárok átlagos évi óraszámja csaknem azonos volt a diákok évi óraszámával (792). Ez 88%-a a francia tanárok átlagos óraszámának, és csak 70%-a a német, 63%-a az amerikai, és kevesebb, mint a fele (47%) a japán tanítók és tanárok óraszámának.

A pedagógus-fizetések alakulása

Az utóbbi három évben az oktatásban foglalkoztatottak bére átlagosan 117%-kal emelkedett. Ez idő alatt az átlagkeresetek a nemzetgazdaság egészében 108%-kal emelkedtek. Így az oktatásban dolgozók kereseti helyzete más foglalkozási ágakéhoz viszonyítva némileg javult.

A költségvetési intézmények dolgozóinak keresete általában elmarad a vállalati körrel szemben. Ezen belül is jelentős az alsó- és középfokú oktatás, az egészségügy és a közművelődés kereseti elmaradása. A felsőfokú végzettséggel és 8-15 éves szakmai gyakorlattal rendelkezők kereseti viszonyait véve alapul az egyetemi adjunktusok ennek 99,9%-át, a tanárok viszont már csak 82,9%-át kapják meg.

Összehasonlító keresetek

A közalkalmazotti illetményrendszert a törvény előírásai szerint 1994. január 1-től kell bevezetni. A törvény előírásai szerint kiszámított és 1994. január 1-től folyósítandó illetményekről jelenleg a közalkalmazottak 77%-ának keresete marad el. Az oktatásban dolgozók 87, az egészségügyben foglalkoztatottak 73%-ának mai keresete kevesebb a törvényben előírnál. Az elmaradás mértéke igen különböző. Átlagosan a keresettömeg 39%-át teszi ki, az oktatásban pedig — mivel az előírnál kevesebbet keresők létszáma nagyobb és az elmaradás mértéke is jelentősebb — a kerettömeg 45%-a hiányzik. Ezt az elmaradást némileg mérsékli az 1993 májusában végrehajtott központi bérpolitikai intézkedés.

Felsőoktatás

A magyar felsőoktatási törvény parlamenti elfogadása megteremtette a felsőoktatási intézmények autonómiájának jogi garanciáit, és új alapokra helyezte a felsőoktatás finanszírozását. Az eddigi bázisszemléletű pénzügyi tervezést felváltja a teljesítményalapú támogatás, amely a hallgatók létszámától és a képzés jellegétől függ. Ezt természetesen kiegészítik a pályázat útján elnyerhető fejlesztési és kutatási támogatások. Az 1994 szeptemberétől bevezetendő tandíj pedig ösztönzi az intézményeket a hallgatói létszám további emelésére.

A felsőoktatás átalakításához nyújt segítséget az a világbanki kölcsön, amelyet Európában elsőként mi kaptunk meg az emberi erőforrások, és ezen belül a felsőoktatás fejlesztésére. Ebből a keretből és hazai forrásokból jött létre az intézmények fejlesztésében szerepet játszó, Felzárkózás az Európai Felsőoktatáshoz Alap.

Két új testületet is létrehozott a törvény: a Felsőoktatási és Tudományos Tanácsot, amely a tervezéssel és a felsőoktatás fejlesztési kérdéseivel foglalkozik, valamint az Országos Akkreditációs Bizottságot a képzés szakmai részének, minőségének ellenőrzésére.

A képzés színvonalának két fontos garanciális eleme, hogy visszakerült az egyetemekre a tudományos továbbképzés és minősítés joga, és 1994 végéig a parlament elé kell terjeszteni a magyar felsőoktatás 2000-ig szóló fejlesztési programját.

A felsőoktatáshoz kapcsolódó tankönyv- és jegyzetkiadás szervezete is korszerűsödött. Új, decentralizált támogatási rendszer jött létre. Előkészületben van egy nagyobb összegű világbanki kölcsön felvétele, amely a tankönyvkiadás és a könyvtárfejlesztés támogatási lehetőségét növeli. A felsőoktatási intézmények informatikai rendszerének fejlesztése révén elérhetővé váltak a nemzetközi számítógépes hálózati szolgáltatások, információs források.

A felsőoktatást segítik az elmúlt években létrejött vagy megújult szakmai szervezetek, testületek, például a Magyar Ösztöndíj Bizottság, az Országos Távoktatási Tanács, a HUNI-NET és a különböző kamarák. A nagy külföldi segélyprogramok (PHARE, TEMPUS,

Fulbright, Action Österreich-Ungarn) mellett számos magyar alapítvány is feladatot vállal a felsőoktatás területén. Ez utóbbiak egy részét a minisztérium hozta létre, vagy működésüket támogatja. A teljességre való törekvés nélkül említünk csak néhányat ezek közül: Györffy István Tehetséggondozó Alapítvány, Alapítvány a magyar felsőoktatásért és kutatásért, Márton Áron Alapítvány stb.

Mind az egyes felsőoktatási intézményeknek, mind a felsőoktatás kormányzati irányításának sokoldalúak a nemzetközi kapcsolatai. Jelentős regionális és nemzetközi kutatási, képzési szervezetek vannak jelen Magyarországon, bekapcsolódtak a magyar felsőoktatás megújításába, az intézmények szakmai munkájába.

A felsőoktatás tartalmi részét érintő lényeges változás, hogy részben külföldi segítséggel növelni lehetett az idegen nyelvi lektorok számát, és ezzel igen jelentősen javultak a nyelvi képzés feltételei. Az adatok azt mutatják, hogy a felsőoktatás legdinamikusabban fejlődő részévé a gazdaságiszakember-képzés vált: több új intézmény jött létre, másutt a hallgatók száma is emelkedik. Hasonló tendencia érvényesül a szociálisszakember-képzésben és a nyelvszakosok esetében is. Az újonnan létrejövő felsőoktatási intézmények már ezekhez az igényekhez igazodnak.

Ebben az évben indul az új közgazdasági kar Debrecenben, Szolnokon kereskedelmi és gazdasági főiskolát alapítottak. Kialakulóban van a nem állami felsőoktatási intézmények hálózata is. Eddig négy új, nem állami főiskola létesült, köztük a tatabányai Modern Üzleti Tudományok Főiskolája és az alapítványi fenntartású Kodolányi János Főiskola. Bővült az egyházi felsőoktatás rendszere is. Mindezek a változások jelzik, hogy a magyar felsőoktatás a nehéz gazdasági körülmények között is fejlődik, és képes arra, hogy európai szintű tudással rendelkező szakembereket képezzen.

A felsőfokú intézményekben tanulók száma

A nappali tagozatos hallgatók létszáma fokozatosan emelkedik, 1992/93-ban már 92328 volt. Gondot jelent, hogy az egy oktatóra jutó nappali tagozatos hallgatók száma körülbelül öt, ami nemzetközi összehasonlításban is nagyon alacsony.

A százezer főre eső hallgatók és diplomások száma

Az adatok értékeléséhez tudni kell, hogy a nyugati egyetemeken a hallgatók gyakran megszakítják tanulmányaikat. A statisztikákban ez idő alatt is hallgatóként szerepelnek. A beiratkozottak ezért általában hosszabb idő alatt szereznek diplomát — arányukat tekintve pedig jóval kevesebben —, mint magyar társaik.

A felsőoktatás költségeinek fedezete

Az idei tanévben egy diák átlagosan 65 000 forintnyi hallgatói juttatásban részesül. Az egyetemek, főiskolák saját szabályaiknak megfelelően döntenek ennek felosztásáról. Maguk határozzák meg, hogy milyen arányban fordítják szociális, illetve tanulmányi ösztöndíjakra. Ezek megadásának, odaitételének feltételeit is maguk szabják meg. Ebből az állami támogatásból ebben az évben a hallgatók több mint a fele kapott tanulmányi ösztöndíjat, és minden harmadik vette igénybe a kedvezményes kollégiumi ellátást. Különböző más jogcímenek, például pénzügyi szociális, albérleti, étkezési támogatás, segélyek céljára havonta több mint 305 millió forintot vettek fel a hallgatók az 1992/93-as tanévben. Ez az összeg 1990/91-ben csupán 165 milliót tett ki.

Tudósítások a szakadékon túlról

Mielőtt belekezdenék, szeretném megmagyarázni a szakadékot. Végül is egy meredek falú völgy, amely nehezen járható át. Pontosabban: szinte lehetetlen átkelni rajta, kapcsolatot teremteni a túloldalon élőkkel.

A metafora-szerűség is ilyet takar. Nyilván, hiszen ettől metafora. Nagy szakadék tátong „kies hazánkban” emberek és emberek, korosztályok és korosztályok, csoportok és

csoporthoz, itt élők és ott élők között, szóval, a másság legapróbb jele olyan megkülönböztetéssé válik, amely szakadékká nő.

Hidat kéne építeni az ilyen szakadékok között. Akkor a hídon átjárnának az emberek, jobban megismernék egymást.

— Már parasztoznak — mondja szeptember másodikán volt tanítványom, akit — s vele együtt csudajó osztályát — júniusban ballagtattunk el, s én négyéves munka után örömmel és félve ballagtam közöttük: Örültem a sikerrel végzett közös munkának, többek között 18 éves, „hosszú bukott”, szőrösödő- állú és Symphoniát szívó csibészeim általános iskolai bizonyítványának. (Igaz, hárman voltak csak ilyenek, de az öröm így is teljes.) Ugyanakkor féltem, hogy mi lesz, ha kikerülnek az iskola védőburkából, a középiskolákban, a szakmunkásképzőkben durva hangra leljenek, s védekezni nem tudnak.

A félelem igazolódott. — Már parasztoznak — mondja szeptember másodikán volt tanítványom.

Ennek a szakadéknak ősi gyökere van. Hiszen az ezeregyszáz évből nem sokat mondhat magáénak a paraszt. Kiszemizett, eltiltott volt nyolcszáz évig. Hunyadi Mátyás ugyan szerette őket, udvarába, egyetemekre jutott jónéhány jobbágyfiú. A nép is szerette hát Mátyást. (Nem véletlen, hogy egy másik szakadék másik oldalán is saját népükből valóként emlegetik akár hivatalos, akár másmilyen csatornákon...)

De valójában a „magos iskolák” fényévnél távolabban voltak ettől a népességtől. A „purgerek” mindig sajátjuknak tartották a középiskolákat, a város részének, tulajdonuknak. Nos, erre a szakadékra hívta fel figyelmemet fiatal barátom.

— Miért mondták? — kérdeztem.

— Délután kell járnunk iskolába. Egyre kell odaérni, este fél nyolckor van vége. A másik hét jó. Akkor gyakorlat van, közel is van, szeretem is. De délután hogyan járjak? Úgy érek csak be, ha délelőtt tízkor indulok. Tizenegyedtől egyig mászkálok, a pályaudvaron olvasok. Ez még nem probléma. Az igazi gond az, hogy az utolsó busz este fél nyolckor indul. Amikor én csomagolom a füzeteket. Amikor a többiek még verekednek egy jót, aztán hazasétálnak. Ha nem érem el a félnyolcast, hova menjek?

— Anyám ezt elmondta az évnitőn. Láttam a gúnyos mosolyokat. Aztán már parasztoznak.

Emlékszem, milyen gond volt a pályaválasztás. Hová veszik fel biztosan ezeket a gyerekeket? Milyen körülmények közé kerülnek? Az osztrák tulajdonú helyi hírharsóna ugyan emlegette, hogy 1500-zal több hely van, mint tanuló, válogathatunk. Válogattunk. A végén öröm volt, hogy mindenkinek jutott iskolapad. Igaz, negyvenötvenezeret kellett a szülőknek fizetni a mesterek fogadókészségéért. Ilyen a világ. Ingyen rá se néz a mester. Aztán tessék, utánajárás, bevásárlás, fizetni itt-ott-mindenütt, és most nem tud nyugodtan iskolába járni a gyerek, hiszen súlyos keresztje van: vidéki.

— A tanár mit mondott?

— Vállat rántott. Végül is nem kötelező szakmunkásképzőbe járni.

Mindig ezzel élnek vissza. Évek óta hallom ezt az érvet. Mert amíg csak a tanulás „motivációja”, hagyján. De amikor a problémák megoldásának egyetlen útja... Az iskola részéről. Amely szeretettel várja, neveli meg gondoskodik róla.. . Megint a brosúraszövegek világát éljük?

Itt van ez a szakadék is. Nem csak az, hogy parasztoznak. Az talán még lenyelhető. De fiatal barátom egy évnyitó alatt mérte a különbséget az általános iskola és a szakmunkásképző között:

— Itt rendesen beszéltek velem. Ha gond volt, segítettek megoldani. Jó volt ide járni. Azt az iskolát meg már most utálok. Mit keresek én ott? — Mondta szeptember másodikán, az 1993-ik esztendőben, a jobbágyfelszabadítástól számított 145. évben.

Hardi András

Szülői értekezlet

Kíváncsiságból járok szülői értekezletekre. Arra vagyok kíváncsi, mondanak-e a pedagógusok valami vérbeli „pedagógus”-dolgot. Mint szülő, szeretnék fokozódó mértékben felvilágosulni vagy legalább meggyőződni arról, hogy szinkronban vagyok-e az iskolai nevelés módszereivel, hatásaival, eredményeivel. Tessenek mondani, olyan nagy igény ez? Megesz a fene a kíváncsiságtól, hogy vajon mit mondanak majd. Mindig vágyom valami újra, nagyszerűre, gondolkoztatóra, felrepítőre... Aztán túlcserélődő vágyakozásaim izgalmát az élet (?) rendre lehűti.

Már az első mondatoknál végem van: „Kedves Szülők! Szeretném, ha megbeszélhetnénk az iskolai kirándulás részleteit; vasgyűjtés; gyereknap; Dentocar tableta...” Magamban persze lázadva lamentálok. — Csókolom, én nem ezért jöttem! Valamit inkább a nevelésről, ha „teccene”... A gyerekek fejlődéséről, az iskolai légkörről, az etikai nevelés hatékonyságáról, a szupermódszerek eredményességéről, nehézségekről, örömeikről... Csókolom, nem lehetne inkább?

Nem!!! Mit merészelek? Persze, majd én fogom diktálni az értekezlet tárgyát? Mit képelek én? Pfuj! Nagyon jól tudják a pedagógusok, hogy miről akarnak beszélni. Az egyik apuka — egy bátrabb, egy hősiebb, félbeszakítva egy orrfúvást — gyorsan megszólal.

— Tanítónő, kérem! Ne haragudjon, de a gyerekek ugyan már bemagolták, hogy egy méter hány centi, meg hogy egy kiló hány deka, de fogalmuk sincs róla, hogy mekkorák ezek a mennyiségek. Nem tudják behatárolni őket. Nem tudják elképzelni ezeket a nagyságrendeket. Nem kellene szemléltetni az ilyesmit a gyerekek számára? Csak hogy úgy körülbelül sejtthessék is, hogy miket váltogatnak egyre-másra. A tanítónő nem restelkedik. Fiatalka, kedveske.

— Hogy milyen igaza van, apuka, a jövő héten fogjuk gyakorolni! Már akartuk is, csak mindig közbejött valami. Isten bizony, jó, hogy mondja. Bár a főiskolán mi úgy tanultuk... Elnézést kérek, ha elő-előfordul egy kis bizonytalanság, de még be kell járatódni egy kicsit. Megpróbáljuk! Feltétlenül!

Felesek önmagammal, görcsbe rándult gyomorral. Azért jó, hogy ide jár a gyerekem. A múlt héten eltörött a karja a „bejáratos” tanító néni miatt, de hát istenem, előfordul... Más iskolákban már nyelveket tanulnak, számítógépeznek, sakkozgatnak, kerámiázgatnak a gyerekek, itt pedig egy szülőnek kell felhívnia a tanítónő figyelmét, hogy ha úgy gondolja, akár szemléltethetné is a mérhető mennyiségeket. Pluralizmus...

Mégiscsak izgatóak ezek a szülői értekezletek. Mert nem is az számítana igaziból, hogy képesített, nem képesített-e az a tanerő, inkább az, hogy van-e egyáltalán valamilyen

elképzelése, hogy tanítóként miket is szeretne elkövetni, hogy érzi-e magában a „műfaj” igényeit, lehetőségeit, a nevelőfeleséget. Ha nem, akkor mindegy, hogy hány főiskolát végez majd el. A sarki hentes esetleg jobban tudná!?

A végén csak a bajuszom alatt mormogom: Kedves tanítónő! Nem lenne jobb... ? Még most idejében. Talán valami mást... Nem muszáj tanítani, higgye el! Én is csak egy egyszerű pedagógus vagyok, de mindent már én sem tudok elviselni...

(Egyébként - véletlenül - a felszólaló apuka tényleg a sarki hentes volt...)

Korányi Tibor